

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
Regulator of the National Lottery

TUARASCÁIL BHLIANTÚIL AGUS CUNTAIS

2018

Contents

1.	Tuarascáil ar Oibríochtaí de bhun Alt 22(3) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013	3
1.1	Ráiteas an Rialálaí	4
1.2	Foireann Bhainistíochta	5
1.3	Feidhmeanna an Rialálaí	6
1.4	Maoirseacht ar an Oibreoir	7
1.4.1	<i>Oibríochtaí agus Cistí an Chrannchuir Náisiúnta ar Chúiseanna Maithe</i>	9
1.4.2	<i>Cosaint Imreoirí</i>	11
1.4.3	<i>Cumarsáid Mhargaíochta agus Fógraíocht Fhreagrach</i>	14
1.4.4	<i>Gearáin a Fuarthas</i>	15
1.4.5	<i>Athbhreithnithe Téamúla Comhlíonta</i>	16
1.4.6	<i>Forfheidhmiú</i>	16
1.5	Iarrataí Rialála faoin Acht agus an Ceadúnas	17
1.6	Ciste an Chrannchuir Náisiúnta	19
1.7	Forfheidhmiú Trádmharcanna	21
1.8	Gnóthaí Corparáideacha	22
1.8.1	<i>Straitéis</i>	22
1.8.2	<i>Rialachas Corparáideach</i>	23
1.8.3	<i>Acmhainní agus Soláthar Foirne</i>	24
1.8.4	<i>Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais</i>	24
1.8.5	<i>Iníúcháireacht Inmheánach</i>	24
1.8.6	<i>Bainistíocht Riosca</i>	24
1.8.7	<i>Ceanglais Reachtaíochta</i>	25
	Aguisín A: Caighdeán Feidhmíochta PLI	26
	Aguisín B: Tuarascálacha Rialta a fuarthas ón Oibreoir	27
	Aguisín C: Iarrataí ar Fhaomhadh nó Toiliú faoin gCeadúnas	28
2.	Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta - Ráitis Airgeadais agus Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste de bhun Alt 22(2) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013	31
3.	Ciste an Chrannchuir Náisiúnta - Ráitis Airgeadais agus Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste de bhun Alt 44(4) den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013.	53

1. Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Tuarascáil ar Oibríochtaí
de bhun Alt 22(3) den
Acht um Chrannchur
Náisiúnta, 2013

1.1 Ráiteas an Rialálaí

Ms Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir
Náisiúnta

I gcomhréir le hAilt 22 agus 24 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, is deas liom Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a chur i láthair don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018.

In 2018, aistríodh €224.6 milliún ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chun tacú le Cúiseanna Maithe. Bhí an tsuim seo beagán ní ba lú ná an méid a aistríodh an bhliain roimhe sin (€226.8 milliún) agus bá é sin an chéad laghdú faoin gceadúnas nua ó cuireadh tús leis in 2014 (féach chomh maith Alt 1.4.1).

Thug Ipsos MRBI faoin gcéad taighde neamhspleách riamh ar chomhlíonadh rialacha ag an earnáil mhiondíola a rialáonn táirgí an Chrannchuir Náisiúnta a dhíol le daoine faoi 18 mbliana d'aois in 2018 thar ceann an Rialálaí. Nocht cleachtadh an tsiopa rúndiamhair nár leor an leibhéal comhlíonta laistigh den earnáil mhiondíola. Rinne an Rialálaí idirchaidreamh ansin le hOibreoir an Chrannchuir Náisiúnta lena chinntiú go ndeachthas i mbun gníomh mear chun feabhas a chur ar chomhlíonadh i measc miondíoltóirí sa phróimhlímistéar seo. Bronnann na torthaí tomhas tábhachtach bonnlíne ar an Rialálaí ónar féidir tionchar gníomhartha amach anseo a mheasúnú a dhéanfaidh an tOibreoir lena chinntiú go gcomhlíonann na miondíoltóirí go léir a n-oibleagáidí.

Deimhníodh go ndearnadh dhá shárú ar an gCód Cleachtais Fógraíochta agus Promóisin as monatóireacht rialta a dhéanamh ar chumarsáid mhargaíochta an Oibreora in 2018. Eisíodh ríomhphost margáíochta amháin in earráid do neamhshíntiúsóirí; b'eisiúint mheán an ceann eile a sháraigh na caighdeáin. Chuir an t-oibreoir feabhas ar a rialuithe ar ríomhphost mhargaíochta a eisiúint agus, mar fhreagairt d'ordú ón Rialálaí, rinne sé an eisiúint mheán a aistarraingt.

Mar thoradh ar mhonatóireacht rialta ar an úsáid a bhain tríú páirtithe as trádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta (seachas an tOibreoir), rinneadh cumhachtaí a fheidmiú sa limistéar seo den chéad uair i ndiaidh dhá theagmhas de shárú amhrasta. D'ordaigh an tOibreoir an Rialálaí chun dul i mbun beart chun na trádmharcanna a chosaint. D'eisigh an tOibreoir litreacha scoir agus stoptha do dhá thríú páirtí agus níor theastaigh aon ghníomh forfheidhmithe.

Tugadh faoi roinnt athbhreithnithe téamúla ar ghnéithe d'oibríochtaí an Chrannchuir Náisiúnta in 2018, go sonrach i limistéir um chosc ar chalaíocht mhiondíoltóirí, clásail riachtanacha i gconarthaí an Oibreora le soláthraithe tríú páirtí áirithe, agus úsáid a bhaint as trádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta ag an Oibreoir. Rinne an Rialálaí monatóireacht, chomh maith, ar dhul chun cinn feabhsúchán ar bhearta cosanta imreora an Oibreora.

An 24 Márta 2018, rinne an Rialálaí cur i láthair do Chomhchoiste Airgeadais, Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe an Oireachtais agus an Taoiseach agus chuaigh sé i ngleic le ceisteanna a thug siad chun solais.

Ba mhaith liom obair agus tiomantas mo chomhghleacaithe in Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a aithint i dtaca leis an mbliain 2018. Léirítear a ndícheall agus a dtiomantas leanúnach chun bealaí nua agus feabhsaithe a aimsiú chun ár ról a chomhlíonadh ar leathanaigh na tuarascála seo.

Carol Boate

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

1.2 Foireann Bhainistíochta

An tUasal Carol Boate *Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta*

Abhcóidí agus cleachtóir taithíoch na dea-rialála í an tUasal Boate ar mhaithe le tomhaltóirí agus an geilleagar.

Tá B.A. bainte amach aici san Eacnamaíocht ó Choláiste na Tríonóide agus M.Sc. san Eacnamaíocht ó Ollscoil na hÉireann, Baile Átha Cliath chomh maith le dioplómaí iarchéime i nDlí na hIomaíochta agus Rialachas Rialála an Choimisiúin Eorpaigh. Sular ceapadh í mar Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, ba Stiúrthóir í an tUasal Boate ar Sheirbhísí Corparáideacha agus, roimhe sin, ba Stiúrthóir Rialála agus Idirchaidrimh Gnó í ag gCoimisiúin um Iomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí. Roimhe sin, d'oibrigh sí ag an Údarás Iomaíochta go príomha i dtobh cumaisc agus eadálacha a rialáil agus ag tacú le hathruithe ar dhlíthe agus rialacháin a chuireann bac le hiomaíocht éifeachtach.

An tUasal Mary McNabola *Bainisteoir Gnóthaí Corparáideacha – Tosaithe an 2 Eanáir 2019*

Thosaigh an tUasal McNabola, an Bainisteoir Gnóthaí Corparáideacha nua-cheaptha, an 2 Eanáir 2019. Ba í

an tUasal Suzanne Lambe an Bainisteoir Gnóthaí Corparáideacha go dtí go ndeachaigh sí ar scor in Aibreán 2018. Ar feitheamh próiseas earcaíochta a chríochnú chun í a ionadú, ghlac an tUasal Ray Mooney, gairmí taithíoch seirbhísí corparáideacha a bhfuil taithí aige ar oibriú san earnáil phoiblí, leis an ról mar Bhainisteoir Gnóthaí Corparáideacha gníomhach. Earcaíodh agus ceapadh an tUasal Mary McNabola ina Bainisteoir Gnóthaí Corparáideacha in 2018 agus thosaigh sí an 2 Eanáir 2019. Bhí poist ag an Uasal McNabola, gairmí taithíoch seirbhísí corparáideacha san earnáil phoiblí, roimhe seo leis an Údarás Náisiúnta Míchumais agus Údarás Forbartha Dugthailte Bhaile Átha Cliath.

An tUasal Cian O'Sullivan *Ceann Dlí agus Comhlíonta*

Is ball an tUasal O'Sullivan de Dhlí-Chumann na hÉireann i ndiaidh dó a cháilíocht a bhaint amach mar atur nae in 2001. Tá Baitsiléir sa Dlí Sibhialta agus Céimeanna Máistreachta sa

Dlí bainte amach aige, chomh maith le dioplómaí cáilíochta a bhronn Dlí-Chumann na hÉireann, an Institiúid Cánachais in Éirinn agus an Cumann Árachais Saoil air. Sular ceapadh é mar Cheann Dlí agus Comhlíonta, ghníomhaigh sé mar chigire le hOifig na gCoimisinéirí Ioncaim. Roimhe sin, d'oibrigh sé sna haonaid dlí agus comhlíonta i gcomhlacht árachais mór agus i bpríomhghnóthas dlí.

An tUasal Derek Donohoe *Leas-Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta / Ceann na hIníúchóireachta agus Airgeadais*

Comhalta de Chuntasóirí Cairte na hÉireann is ea an tUasal Donohoe agus tá Dioplóma bainte amach aige

sa Chuntasáocht Fhóirínseach. Tá breis agus taithí 30 bliain aige i gcúrsaí cuntasáochta agus iniúchóireachta. Iarpháirtí é i bpríomhchleachtas cuntasáochta Éireannach agus tá taithí nach beag aige sna limistéir seo a leanas: iniúchóireacht, tuairisciú airgeadais, cuntasáocht fhóirínseach, rialachas corparáideach, athbhreithnithe comhlíonta agus díchill chuí. Chuir sé seirbhísí iniúchóireachta agus comhlíonta ar fáil do phunann aonáin rialáilte san earnáil airgeadais ar feadh go leor blianta.

An tUasal Siobhán Phillips *Ceann um Chosaint agus Taighde ar Imreoirí*

Síceolaí Cairte le Cumann Síceolaithe na hÉireann is ea an tUasal Phillips agus tá M.Sc., H.Dip agus BA bainte amach aici sa tSíceolaíocht. Sular thosaigh

sí ag oibriú le Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, ba Cheann í ar Infreastruchtúr Taighde agus Meastóireacht ag Fondúireacht Eolaíochta na hEorpa. Bhí gairm bheatha fhada aici i dtaighde agus meastóireacht beartais phoiblí mar chomhairleoir agus speisialtóir meastóireachta agus tá an-chuid tuarascálacha foilsithe aici in Éirinn agus go hidirnáisiúnta. Ceann Aonad Meastóireachta Tionscail Chistí Struchtúrtha an AE ab ea í ag an Roinn Fiontar, Trádála agus Fostaíochta le roinnt blianta agus ba Mheastóir í do Chiste Sóisialta na hEorpa, chomh maith.

An tUasal David Scott *Cuntasóir*

Comhalta den Institiúid Chairte um Airgeadas agus Cuntasáocht Phoiblí is ea an tUasal Scott agus tá céim Bhaitsiléara Eolaíochta bainte amach aige sa Mhatamaitic. Tá

taithí de bhreis ar 20 bliain aige in airgeadas, cuntasáocht agus iniúchóireacht. Sular thosaigh sé ag oibriú le Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, ba Bhainisteoir Airgeadais agus Riaracháin é leis an mBord um Fhaisnéis do Shaoránaigh agus aonáin a dtugtar cistí deontais dóibh á rialú. Roimhe sin, bhí poist aige sna hearnálacha oideachais tríú leibhéal agus rialtais áitiúil agus in Éirinn agus sa RA.

1.3 Feidhmeanna an Rialálaí

Crannchur Náisiúnta atá sábháilte, inbhuanaithe, a reáchtáiltear i gceart agus a dhéanann cistí do chúiseanna maithe a uasmhéadú.

Is é fíis Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta Crannchur Náisiúnta atá sábháilte, inbhuanaithe, a reáchtáiltear i gceart agus a dhéanann cistí do chúiseanna maithe a uasmhéadú. Forordaítear feidhmeanna an Rialálaí a thacaíonn leis an bhfís seo san Acht um Chrannchur Náisiúnta 2013 agus áirítear leo an méid seo a leanas:

1. Cur ar bun an Chrannchuir Náisiúnta a sholáthar.
2. Oibriú an Chrannchuir Náisiúnta a mhaoirsiú agus monatóireacht agus forfheidhmiú a dhéanamh ar chomhlíonadh an Achta agus an Cheadúnais ag an Oibreoir.
3. Breithniú a dhéanamh ar roinnt ceisteanna a fhaomhadh a bhaineann leis an gCrannchur Náisiúnta (scéimeanna san áireamh do chluichí an Chrannchuir Náisiúnta).
4. Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú agus a rialú.
5. Cearta forfheidhmithe aon trádhaire de chuid an Chrannchuir Náisiúnta a fhorfheidhmiú.

Ní mór don Rialálaí na feidhmeanna seo a chomhlíonadh ar an modh sin is dóchúla a chinnteoidh an méid seo a leanas:

- a. go reáchtáiltear an Crannchur Náisiúnta de réir an ghnáis chirt,
- b. go dtugtar cosaint do leasa rannpháirtithe an Chrannchuir Náisiúnta,
- c. go dtugtar cosaint d'inbhuanaitheacht an Chrannchuir Náisiúnta go fadtéarmach,

agus, faoi réir na bpointí thuas ó a) go c), a chinntiú go mbíonn ioncaim a leithdháiltear ar an Lár-Chiste le hóc amach ar mhaithe leis na cuspóirí a cheadaítear faoin Acht ("Cúiseanna Maithe") chomh mór agus is féidir, faoi réir théarmaí an cheadúnais

Níl aon ról ag an Rialálaí maidir le hiarratais ar nó leithdháileadh cistí do Chúiseanna Maithe. Ba cheart iarratais ar chistiú a chur faoi bhráid na Roinne Rialtais ábhartha.

1.4 Maoirseacht ar an Oibreoir

Déanann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta (ORCN) monatóireacht agus forfheidhmiú ar chomhlíonadh ag DAC Premier Lotteries Ireland (PLI), an tOibreoir, i leith an Achta um Chrannchur Náisiúnta, 2013 agus théarmaí agus choinníollacha an Cheadúnais ar deonaíodh dóibh chun an Crannchur Náisiúnta a oibriú. Ní féidir an Ceadúnas a leasú ag an Rialálaí seachas le comhaontú an Oibreora.

Comhlíonann ORCN an fheidhm seo trí mhaoirseacht rialta agus réamhghníomhach a dhéanamh ar an Oibreoir. Áirítear leis an maoirseacht seo:

- a. Maoirseacht ar fheidhmíocht an Oibreora
- b. Tuarascálacha éagsúla a fuarthas ón Oibreoir
- c. Rochtain fíor-ama ar shonraí ó chórais an Oibreora
- d. Cruinnithe rialta leis an Oibreoir
- e. Maoirseacht ar phróisis agus rialuithe a chuir an tOibreoir i bhfeidhm
- f. Monatóireacht ar mhargaíocht agus gníomhaíochtaí caidrimh phoiblí an Oibreora
- g. Gearáin ón bpobal, athbhreithnithe agus imscrúduithe téamúla.

Monatóireacht agus forfheidhmiú a dhéanamh ar chomhlíonadh an Achta agus an Cheadúnais.

(a) Monatóireacht ar fheidhmíocht an Oibreora

Déantar monatóireacht ar fheidhmíocht an Oibreora i dtaobh caighdeáin thuartha a bhainfear amach i ngach bliain. In 2018, níor bhain an tOibreoir an caighdeán amach ina réitítear 95% de ghearáin chustaiméara laistigh de 10 lá oibre – réitíodh 94% de na gearáin. Lorg agus fuair an Rialálaí mínithe agus rinne sé athbhreithniú ar shonraí na 6% ábhartha nár réitíodh laistigh den amfhráma sonraithe (10 ngearán). Léirigh an tOibreoir tiomantas d'athbhreithniú a dhéanamh ar a chur chuige i leith gearáin a réiteach lena chinntiú go mbaintear an caighdeán sonraithe feidhmíochta amach. Féach Aguisín A chun teacht ar shleachta ó thuarascáil chaighdeáin feidhmíochta bhliantúil 2018 ón Oibreoir.

(b) Tuarascálacha éagsúla a fuarthas ón Oibreoir

Fuarthas tríocha a haon saghas éagsúil de thuarascálacha ar bhonn rialta ón Oibreoir in 2018 (féach Aguisín B). Cuimsíonn iad seo gnéithe éagsúla den ghnó, airgeadas, rialachas, teicneolaíocht, seirbhís do chustaiméirí agus feidhmíocht an chluiche ina measc.

Déanann ORCN athbhreithniú ar gach tuarascáil agus féadtar iad a chrostagairt in aghaidh foinsí eile faisnéise. Bunaithe ar an athbhreithniú seo, téitear i ngleic le haon cheist óna dteastaíonn míniú leis an Oibreoir agus iarrtar ar nó faightear breis faisnéise nó téitear i mbun gnímh, de réir mar is gá.

(c) Rochtain fíor-ama ar shonraí ó chórais an Oibreora

Tá rochtain fíor-ama ag ORCN ar an gcóras cluichíochta a oibríonn an tOibreoir. Cumasaíonn seo ORCN monatóireacht a dhéanamh ar an méid seo a leanas:

- Feidhmíocht díolta cluichí, ar bhonn aonair agus de réir catagóire
- Líonta na nduaiseanna is mó a éilítear de réir cluiche agus an líon duaiseanna eile nár éilíodh
- Céatadán na nduaiseanna nár éilíodh de réir cluiche
- An coimisiún atá iníoctha le miondíoltóirí
- Coigeartuithe (e.g. le haghaidh ticéid chealaithe nó a ndearnadh díobháil dóibh) a iontráladh ar an gCóras Cluichíochta
- Deireadh a chur le cluichí agus leaganacha níos déanaí a chur ina n-ionad.

Déantar an fhaisnéis seo a chrostagairt in aghaidh na dtuarascálacha a sholáthraíonn an tOibreoir, faoi mar a thugtar faoi deara thuas.

Tá rochtain ag ORCN, chomh maith, ar an gCóras Fíoraithe Neamhspleách ar gá don Oibreoir a oibriú faoin gCeadúnas. Oibríonn an Córas Fíoraithe Neamhspleách mar rialú agus déanann an tOibreoir é a chur i gcothromaíocht leis an gCóras Cluichíochta sula roghnaítear na huimhreacha i ngach cluiche atá bunaithe ar chrannchur.

Tá rochtain fíor-ama ag ORCN, chomh maith, ar Chuntas Bainc na nDuaiseanna an Oibreora agus déanann sí monatóireacht ar íocaíocht duaiseanna, suimeanna a aistriú ó agus chuig Cuntas Bainc na nDuaiseanna, agus an t-iarmhéid atá ar fáil i gCuntas Bainc na nDuaiseanna ó thráth go chéile.

(d) Cruinnithe rialta leis an Oibreoir

Déantar cruinnithe rialta leis an bpríomhphearsanra an Oibreora go rialta ar bhonn athfhillteach, agus socraítear cruinnithe breise ad-hoc faoi mar a bhíonn ag teastáil.

- Cuireann cruinnithe coicisiúla agus míosúla athfhillteacha bealaí ar fáil chun cumarsáid éifeachtach a dhéanamh idir ORCN agus an tOibreoir agus chun maoirseacht thráthúil a dhéanamh ar gach gníomhaíocht reatha agus bheartaithe.
- Sceidealaítear cruinnithe ráithiúla agus bliantúla chun maoirseacht struchtúrach a dhéanamh ar cheisteanna sonracha tréimhsiúla, idirchaidreamh bliantúil ina measc le Bord an Oibreora.
- Cuirtear cruinnithe ad-hoc ar bun chun dul i ngleic le ceisteanna sonracha a thagann chun solais ó am go ham, faoi mar is gá.

Chuir ORCN daichead a dó cruinníú rialta ar bun le pearsanra an Oibreora in 2018. Anuas air sin, cuireadh cruinnithe ad-hoc ar bun a théann i ngleic le ceisteanna ar leith faoi mar a bhí ag teastáil.

(e) Maoirseacht ar phróisis agus rialuithe a chuir an tOibreoir i bhfeidhm

Déanann ORCN monatóireacht ar na próisis agus na rialuithe a dtéann an tOibreoir ina mbun in oibriú an Chrannchuir Náisiúnta. Áirítear leis an maoirseacht seo monatóireacht a dhéanamh ar an méid seo a leanas:

- Struchtúir rialachais laistigh den Oibreoir
- Oiriúnacht agus macántacht stiúrthóirí agus na bainistíochta sinsearaí
- Aistrithe rialta chuig Ciste an Chrannchuir Náisiúnta (féach Mír 1.6 thíos)
- Rialuithe atá i bhfeidhm i dtaca le hoibríochtaí, crannchuir a chur ar bun agus oibriú cluichí, fócaíocht duaiseanna, duaiseanna nár éilíodh atá imithe in éag a úsáid, slándáil, teicneolaíocht faisnéise, rialú cáilíochta, cuntasáíocht agus tuairisciú ina measc
- Oibriú na feidhme iniúcháireachta inmheánaí
- Deimhniúchán tríú páirtí i dtaca le rialuithe agus próisis.

(f) Monatóireacht ar mhargaíocht agus gníomhaíochtaí caidrimh phoiblí an Oibreora

Forordaítear sa Chód Cleachtais Fógraíochta agus Promóisin roinnt caighdeán nach mór don Oibreoir cloí leo nuair a dhéantar an Crannchuir Náisiúnta a chur chun cinn. Déanann ORCN monatóireacht ar na feachtais fógraíochta, na heisiúintí meán, na meáin shóisialta agus gníomhaíochtaí eile margaíochta agus caidrimh phoiblí faoina dtugann an tOibreoir féachaint an gcomhlíonann sé forálacha an Chóid agus lena chinntiú éifeachtach go dtéitear i mbun gníomh éifeachtach má thugtar aon sárúithe faoi deara.

Tá tríú páirtí a cheapadh ag an Oibreoir chun tabhairt faoi sheirbhísí fógraíochta faoi réir faofa ag an Rialálaí, i ndiaidh measúnú a dhéanamh ar oiriúnacht agus macántacht an tríú páirtí a bheartaítear.

(g) Gearáin ón bpobal, athbhreithnithe agus imscrúduithe téamúla

In 2018, fuair an Rialálaí 34 gearán ó bhail den phobal (féach Mír 1.4.4) agus tugadh faoi thrí athbhreithniú théamúla (féach Mír 1.4.5):

- Comhlíonadh a oibleagáidí trádmhairc ag an Oibreoir
- Frithchialaoise – Duaiseanna a Íoc ag Miondóltóirí
- Athbhreithniú ar chonarthaí oibreora

1.4.1 Oibríochtaí agus Cistí an Chrannchuir Náisiúnta ar Chúiseanna Maithe

Thug an tOibreoir le fios gur imir breis agus 1.3 milliún duine cluichí an Chrannchuir Náisiúnta ar bhonn rialta in 2018. Is ionann seo agus thart ar 37% de na daoine fásta in Éirinn.

Faoi mar a thug an tOibreoir le fios, b'ionann díolacháin ticéad don bhliain 2018 agus €805.0 milliún (2017: €800.2 milliún). B'ionann díolacháin do chluichí bunaithe ar chrannchur agus €537.3 milliún (2017: €558.8 milliún), agus b'ionann díolacháin i dtaobh cluichí ar an toirt (cluichí scríobchárta agus idirghníomhacha bua láithrigh) agus €267.7 milliún (2017: €241.4 milliún). Ar an gcaoi sin, b'éagsúil go mór an meascán díolachán in 2018 ón mbliain 2017: tháinig laghdú ar chluichí bunaithe ar chrannchur agus chuaigh díolacháin chluichí bua láithrigh i méid.

I rith na bliana, tháinig méadú 3% aníos go dtí 5,842 asraon ar an gcainéal miondíola (2017: 5,663). B'ionann díolacháin ar líne agus thart ar 18.6% agus b'ionann agus 7.7% de na díolacháin iomlána iad (2017: 6.5%).

Lean torthaí a gineadh ar mhaithe le Cúiseanna Maithe ag dul i méid. Léirítear i gcuntais an Oibreora gur tháinig méadú 1% aníos go dtí €228.5 milliún (2017: €226.3 milliún) ar chuntais an Oibreora do Chúiseanna Maithe.

Imríonn athruithe ar an gcéatadán bliantúil íochta amach do dhúiseanna, mar gheall ar athruithe ar an meascán díolachán táirgí, tionchar ar shuímeanna a ghintear do Chúiseanna Maithe. Seo a leanas achoimre do na blianta 2015 (an chéad bhliain iomlán inar oibríodh faoin gCeadúnas nua) go dtí an bhliain 2018, ó chuntais an Oibreora:

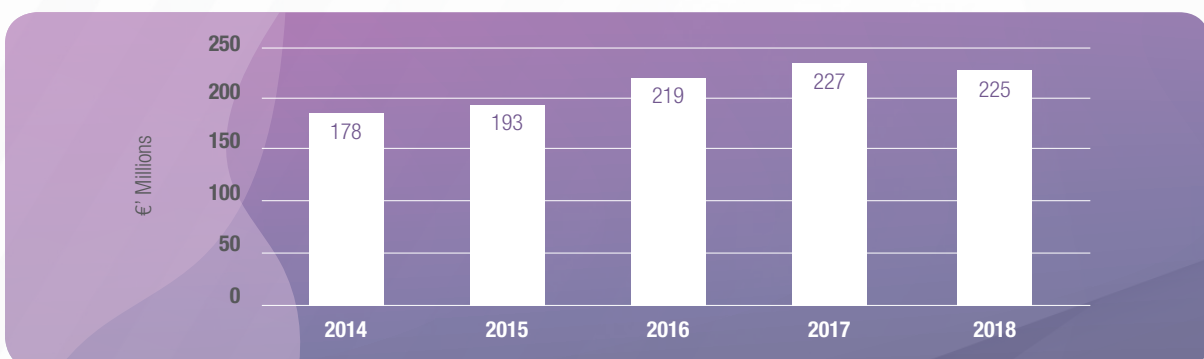
Bliain	2015	2016	2017	2018
Díolacháin	€670.4m	€750.2m	€800.2m	€805.0m
% dúiseanna a íocadh amach	56.85%	56.25%	56.49%	56.35%
Ginte do Chúiseanna Maithe	€188.0m	€213.3m	€226.3m	€228.5m

Ba iad na suimeanna iomlána a d'aistrigh ORCN ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Státchiste lena leithdháileadh do Chúiseanna Maithe in 2018 €224.6 milliún (2017: €226.8 milliún), agus is laghdú 1% é seo i gcomparáid le 2017.

Baineann na torthaí do Chúiseanna Maithe **a ghin** an tOibreoir in 2018 le díolacháin ticéad a cuireadh i gcuntas sa bhliain féilire sin, i.e. ón 1 Eanáir go dtí an 31 Nollaig 2018. Baineann Cistí do Chúiseanna Maithe **a aistríodh** chuig an Státchiste i rith 2018 (atá ar bhonn fáltais airgid thirim) le hairgead a tuilleadh ó dhíolacháin ticéad sa tréimhse 52 seachtain ón 17 Nollaig 2017 go dtí an 15 Nollaig 2018.

Leagtar amach san fhíor thíos na suimeanna a aistríodh ó Ciste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Státchiste lena ndáileadh ar Chúiseanna Maithe (de bhun alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, chun na gcríoch a leagtar amach in Alt 41) sna blianta ó 2014, an bhliain inar thosaigh PLI ag oibriú an Chrannchuir Náisiúnta, go dtí 2018.

Suímeanna a Aistríodh ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta chuig an Státchiste ar mhaite le Cúiseanna Mhaite (x1 milliún)

Áiríodh leis an tsuim €219 milliún a aistríodh do Chúiseanna Maithe in 2016 €7 milliún i dtaca le suimeanna stairiúla a tugadh anonn i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta.

1.4.2 Cosaint Imreoirí

Idirghníomhú feasach tomhaltóra leis an gCrannchur Náisiúnta a íoslaghdaíonn rannpháirtithe a chur i mbaol.

Cuspóir reachtúil den Rialálaí is ea go gcosnaítear leasanna na rannpháirtithe sa Chrannchur Náisiúnta. San áireamh leis an gculpóir seo tá monatóireacht a dhéanamh ar conas atá an méid seo a leanas á chosaint ag an Oibreoir:

- Iad siúd atá faoi aois (a shainítear chun críocha an Chrannchuir Náisiúnta mar dhaoine faoi 18 mbliana d'aois)
- Imreoirí atá tugtha d'imirte iomarcach nó a chruthaíonn fadhbanna dóibh.

Cé go mbaineann go leor daoine taitneamh as agus go dtugann siad faoi ghníomhaíocht a bhaineann leis an gCrannchur Náisiúnta go sábháilte, féadfaidh grúpaí nó daoine aonair áirithe a bheith níos leochailí nó tugtha níos mó d'imirte a chruthaíonn fadhbanna dóibh. Aithníonn ORCN go bhfuil gnéithe áirithe de chluichí agus den timpeallacht chluichíochta ann (cé acu ar líne nó trí asraonta miondíola) ar féidir leo patrúin imeartha a chur chun cinn a chuireann daoine i mbaol nó cur le rioscaí imreora, go háirithe i dtaobh grúpaí áirithe imreoirí. Tá roinnt mhaith tosca i gceist le fadhbanna cluichíochta a chruthú agus a chosc, ina mbíonn baint ag idirghníomhú idir an duine, an táirge (an cluiche) agus an timpeallacht chluichíochta.

Príomhspríoc den Rialálaí is ea gur cheart go dtabharfadh imreoirí chluichí an Chrannchuir Náisiúnta idirghníomhú feasach tomhaltóra leis an gCrannchur Náisiúnta a íoslaghdaíonn riosca i leith rannpháirtithe. I measc na mbearta atá i bhfeidhm chun an spríoc seo a bhaint amach, tá: rialuithe ar ábhar cumarsáid mhargaíochta an Chrannchuir Náisiúnta, rialuithe ar thicéid chluiche an Chrannchuir Náisiúnta a cheannach, agus measúnú críochnúil ar an leibhéal riosca a bhaineann le gach cluiche a bheartaítear.

Maoirseacht Rialála

Tugann an Rialálaí faoi ar chosc a chur ar imirte faidhbe agus faoi aois tríd an méid seo a leanas a dhéanamh:

- Athbhreithniú a dhéanamh ar nósanna imeachta agus timpeallachtaí díola an Oibreora
- Taighde a dhéanamh ar phróisis agus cleachtais agus iad a shainaitheint a thaispeáin éifeachtacht chun cosc a chur ar riosca nó é a íoslaghdú
- Measúnú a dhéanamh ar an leibhéal riosca a bhaineann le cluichí nua a bheartaíonn an tOibreoir (Déantar plé breise ar an bhfeidhm seo i mír 1.5 den tuarascáil seo).

Rialuithe d'Imirte ar Líne

Leagtar amach i Sceideal 9 den Cheadúnas coinníollacha áirithe atá le cur i bhfeidhm i dtaobh imirte ar líne, an méid seo a leanas ina measc:

- Clárú
- Teorainneacha ar airgead a chaitheamh
- Roghanna féineisiaimh
- Seiceálacha fánacha ar aois
- Ní íoctar duaiseanna móra ach más féidir aois agus aitheantas a chruthú
- Íoctar duaiseanna móra trí sheic
- Cuirtear teorainn ar iarmhéid cuntais ar líne

Déanann na rialuithe seo, sa mhullach ar bhearta coisctheacha, freagracha cluichíochta faoi mar a bheartaítear i gClásal 10 den Cheadúnais, nuair a chuirtear i bhfeidhm i gceart iad, tacaíocht a sholáthar do chosc a chur ar chluichíocht faidhbe agus cluichíocht faoi aois.

I dtaca le himirt faoi aois ar líne, mar gheall ar na rialuithe ar líne a bhí i bhfeidhm in 2018, níor ceadaíodh do mhionaoisigh clárú chun imirt ar líne. D'fhéadfadh go bhféadfadh gur chláraigh mionaoisigh (agus rialacha an chluiche á sárú acu) agus úsáid á baint as ainm bréagach agus gur imir siad ar líne dá bharr. Bheadh orthu a n-aois a chruthú, áfach, chun duais mhór a éileamh nó suimeanna móra a aistarraingt agus bheadh súil leis go ndéanadh seo iad a dhíspreagadh ó imirt. Sainithníodh i seiceálacha aoise a rinne an tOibreoir ó thús an Cheadúnais ar aghaidh cás amháin inar chláraigh an sealbhóir cuntais nuair a bhí sé faoi aois.

Anuas ar na rialuithe a chuirtear i bhfeidhm faoi Sceideal 9, sainithníonn an tOibreoir patrúin ghníomhaíochta a d'fhéadfadh imirt faidhbe a thabhairt le fios agus idirghníomhaíonn sé leis an imreoir chun a f(h) easacht a mhúscailt ar na tacaíochtaí atá ar fáil, áiseanna ina measc chun teorainneacha caitimh, féineisiamh, agus seirbhísí tacaíochta tríú páirtí a leagan síos.

Cuirtear sonraí ráithiúla a luaitear gan ainm ar fáil do ORCN faoi chluichí ar líne a cheannach. Cuireann na sonraí seo ar chumas ORCN fige chun an méid seo a leanas a dhéanamh ar bhonn anaithnid:

- Monatóireacht a dhéanamh ar chaitheamh agus minicíocht na cluichíochta ar shaghsanna na gcluichí
- Monatóireacht a dhéanamh ar an úsáid a bhaintear as na tsaoráid féineisiamh
- Monatóireacht a dhéanamh ar an méid a chaitheann an t-imreoir le himeacht ama

Ina theannta sin, tugann an tOibreoir tuarascálacha ráithiúla um Chosaint Imreora don Rialálaí. Soláthraítear sna tuarascálacha seo sonraí agus anailís an Oibreora ar chaitheamh imreora, ina measc siúd cé acu ar bhain nó nár bhain imreoirí na teorainneacha ar líne amach arís agus arís eile a chuir an Cheadúnas i bhfeidhm, is é sin, €75 sa lá, €300 sa tseachtain agus €900 sa mhí.

Tá cur i bhfeidhm rialuithe ar imirt ar líne faoi réir athbhreithniú buan ag an Rialálaí i dtaca le comhlíonadh an Cheadúnais agus an Achta aron agus i dtaca le héifeachtacht. Tugann an Rialálaí aird ar na rialuithe ar imirt ar líne nuair a dhéantar breithniú ar iarratais ar fhaomhadh do scéimeanna le haghaidh cluichí crannchuir a imrítear ar líne.

Imirt faoi Aois

Rinne an Rialálaí taighde a choimisiúnú in 2018 - an chéad taighde dá mhacasamhail in Éirinn - chun scrúdú a dhéanamh ar chomhlíonadh rialacha na hearnála miondíola a rialaíonn táirgí an Chrannchuir Náisiúnta a dhíol le daoine faoi 18 mbliana d'aois:

- Gan ticéid an Chrannchuir Náisiúnta a dhíol le daoine faoi 18 mbliana d'aois.
- Iarraidh ar aon duine ar soiléir nach bhfuil siad 18 mbliana d'aois nó níos sine chun aitheantas a sholáthar.
- An comhartha éigeantach 'Os Cionn 18 mBliana d'Aois' a thaispeáint in áit infheicthe.

Foilsíodh an Tuarascáil ó Ipsos MRBI ar láithreán gréasáin an Rialálaí agus seo a leanas na príomhphointí:

Cuirtear Cosc ar Thicíid an Chrannchuir Náisiúnta a Dhíol le Duine ar Bith Faoi 18 mBliana d'Aois. Tá sé Éigeantach Comharthaíocht 'Os Cionn 18' a bheith ar Taispeáint.

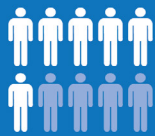
510 Áitreabh Tráchtála arna dTástáil

27% d'Áitribh Gan an Chomharthaíocht Éigeantach 'Os Cionn 18' ar Taispeáint Ionu.

63% den Cheannach Tástála arna Cheistiú (fiafraíodh a n-aois díobh/iarradh orthu aitheantas a sholáthar)

6 as **10** gCeannach Tástála arna nDiúltú

Foinse: Ipsos MRBI

Cleachtadh Ceannaigh Tástála ar Tháirgí an Chrannchuir Náisiúnta á gCeannach ag Daoine faoi Aois in Áitreabh Miondíola

Lena dheimhniú cé acu an bhféadfadh nó nach bhféadfadh go bhfuil, agus a mhéid go bhfuil ag éirí le mionaíochas ticéid a cheannach ó ghníomhairí miondíola, choimisiúnaigh ORCN sraith ceisteanna i gcéad Ollsuirbhé na hÉireann ar Leanaí a rinne Ipsos MRBI i Lúnasa 2018. D'iarr Ipsos MRBI ar shampla 1,005 leanbh a rinne ionadaíocht náisiúnta don tír, idir 10 agus 17 mbliana d'aois, cé acu ar cheannaigh nó nár cheannaigh siad ticéid an Chrannchuir Náisiúnta iad féin lena n-airgead féin (i gcleachtadh an tSiopa Rúndiamhair thuas, níor leanadh leis an iarracht ar thicéid a cheannach agus ní dheanadh aon díolachán dá bharr). D'fhreagair beagán faoi bhun 4% de leanaí gur cheannaigh siad Ticéid an Chrannchuir Náisiúnta iad féin lena n-airgead féin.

Bunaithe ar thorthaí na gcleachtaí comhlántacha taighde seo i dteannta a chéile, mheas an Rialálaí nár leor an leibhéal comhlíonta san Eanáil Mhiondíola. Níor cheistigh an miondíoltóir beagnach ceithre cinn de na 10 gceannach tástála. D'fhoilsigh an Rialálaí na torthaí, in Eanáir 2019, chun feasacht a chur chun cinn i measc na miondíoltóirí agus an phobail nach bhfuil na táirgí seo le díol le leanaí agus go bhfuil maoirseacht á déanamh ag rialálaí air seo. Tá idirchaidreamh á dhéanamh ag an Rialálaí leis an Oibreoir lena chinntiú go dtéitear i mbun gníomh mear ionas go gcomhlíonann na miondíoltóirí go léir a n-oibleagáidí go hiomlán agus go gcuireann an tOibreoir feabhas mór ar an monatóireacht a dhéanfaidh siad amach anseo ar mhiondíoltóirí a dhíolann táirgí an Chrannchuir Náisiúnta. Soláthraíonn na torthaí tomhas tábhachtach bonnlíne ónar féidir tionchar gníomhartha amach anseo a mheasúnú a dhéanfaidh an tOibreoir le feabhas a chur ar chomhlíonadh na miondíoltóirí sa phríomhlimistéar seo.

Dheimhnik an suirbhé, chomh maith, gur fhreagair beirt de na mionaíochas as na 1,005 leanbh idir 10 agus 17 mbliana d'aois, a dtugtar cuntas orthu thuas, gur imir siad cluichí an Chrannchuir Náisiúnta ar líne trí úsáid a bhaint as a n-airgead féin. Rinne an Rialálaí idirchaidreamh leis an Oibreoir i dtaca le caighdeán ar líne agus chuir an tOibreoir tús le tionscnaimh nua thástála ina leith seo. Leanann ORCN le monatóireacht a dhéanamh ar fhorbairt agus éifeachtacht na dtionscnamh seo agus le hanailís a dhéanamh ar rialuithe aoise ar líne mar chuid dá shainchúram um chosaint imreoirí.

1.4.3 Cumarsáid Mhargáíochta agus Fógraíocht Fhreagrach

Déanann ORCN monatóireacht rialta ar láithreán gréasáin, fógraíocht, caidreamh poiblí agus cumarsáid mhargáíochta eile an Oibreora lena chinntiú go gcloíonn sé le cleachtais fhreagracha fógraíochta agus chluichíochta. Caithfidh an fhaisnéis a sholáthraítear a bheith trédhearcach, inrochtana, agus gan bheith míthreorach. Níor cheart imreoirí a nochtadh d'aon turas nó go neamhbheartaithe do rioscaí ar dóchúil go n-eascróidh imirt faoi aois nó faidhbe astu.

I rith 2018, rinne an Rialálaí idirchaidreamh leis an Oibreoir i dtaca le seasamh le caighdeáin sa Chód Cleachtais Fógraíochta agus Promóisin agus deimhníodh gur sháraigh an tOibreoir an Cód Cleachtais Fógraíochta agus Promóisin dhá uair, faoi mar a dtugtar cuntas air thíos.

Margáíocht Dhíreach – Fógra Ríomhphoist

Chuir an tOibreoir Tuairisc Theagmhais faoi bhráid ORCN an 17 Samhain 2017 inar luadh “*Seoladh fógra ríomhphoist faoi phota óir chuig teagmhálaithe in ainneoin gur roghnaigh siad tríd an láithreán gréasáin gan ríomhphoist a fháil*”. Luaigh an tOibreoir “*tháinig an tsaincheist chun solais mar gheall ar earráid dhaonna*”.

Chuir an Rialálaí an tOibreoir ar an eolas in 2018 gur theip air Caighdeán 19 den Chód Cleachtais Fógraíochta agus Promóisin a chomhlíonadh i ndiaidh gur seoladh an chumarsáid mhargáíochta seo chuig custaiméirí a roghnaigh gan ríomhphoist a fháil:

“Cinntoidh gach Cumarsáid Mhargáíochta agus gníomhaíocht Chaidrimh Phoiblí nach ndéantar aon ghlaonna gutháin gan iarraidh nó foirmeacha eile de chumarsáid dhíreach nó phearsanta ag féachaint lena spreagadh Ticéid a cheannach i gCluiche an Chranncuir Náisiúnta.”

Chuir an tOibreoir feabhas ar a rialuithe maidir le ríomhphoist mhargáíochta a eisiúint chun an baol a laghdú go ndéanfar an earráid sin arís. Níor theastaigh gníomh ar bith breise.

Eisiúint Meán

Scríobh an Rialálaí chuig an Oibreoir i Meitheamh 2018 maidir le heisiúint meán ón Oibreoir. Rinneadh cur síos san eisiúint meán ar bhuaiteoir a bhí “*faoi bhrú ollmhór airgeadais*” roimhe seo agus a raibh “*bealaí á lorg i gcónaí chun airgead a shábháil agus ragobair a dhéanamh*” i gcónaí aige. Sonraíodh ann, anuas air sin, conas a labhair an buaiteoir ar “*a dhéine a bhí an t-airgeadas... ar nós go leor teaghlach fud fad na tíre*”. I ndiaidh breithniú cúramach a dhéanamh ar aighneacht an Oibreora faoin eisiúint meán, dheimhnigh an Rialálaí gur theip ar an eisiúint meán an ceanglas seo a leanas den Chód a chomhlíonadh:

“Níor cheart do Chumarsáid Margáíochta agus gníomhaíochtaí Caidrimh Phoiblí leas a bhaint as imní airgeadais ná deacrachtaí pearsanta duine aonair ar bhealach a mheastar atá mar bhealach as deacrachtaí airgeadais nó mar rogha ar obair.” (Caighdeán 9).

Rinne an tOibreoir ordú an Rialálaí a chomhlíonadh chun an sárú a chur ina cheart laistigh de 14 lá i ndiaidh go bhfuarthas an fógra tríd an eisiúint meán a bhaint dá mbunachar sonraí meán agus glacadh le cur chuige níos coimeádaí chun an tionchar a chur in iúl a d'imir an bua ar imreoirí a bhfuil deacracht airgeadais acu, mar a tharlaíonn.

1.4.4 Gearáin a Fuarthas

Féadfaidh baill den phobal, bíodh siad ina rannpháirtithe in aon chluiche den Chrannchur Náisiúnta nó a mhalairt, gearáin maidir leis an gCrannchur Náisiúnta a chur faoi bhráid an Oibreora, agus/nó an Rialálaí.

Is féidir teacht ar shonraí maidir le próiseas gearán an Oibreora i gCód Cleachtais na Rannpháirtithe, atá ar fáil ar láithreán gréasáin an Rialálaí agus ón Oibreoir.

Leagtar amach sonraí faoi conas gearán a dhéanamh leis an Rialálaí agus faoin bpróiseas gearán ar láithreán gréasáin an Rialálaí ag <http://www.rnl.ie/player-information/complaints-procedure/>

Nuair a fhaigheann ORCN gearán ó bhall den phobal, caithfear breithniú a dhéanamh air ó pheirspictíocht rialála agus ar cé acu ar sháraigh nó nár sháraigh an tOibreoir an tAcht nó an Ceadúnas. Ní féidir leis an Rialálaí tionchar a imirt ar chinneadh nó cinneadh a athrú a thagann faoi chuimsiú shainchúram an Oibreora seachas chun a chinntiú go gcomhlíonann sé an tAcht agus an Ceadúnas.

Achoimre ar ghearáin a fuair an Rialálaí in 2018 agus an Gníomh a Rinneadh

Ábhar na nGearán	Líonta
Ní raibh trealamh miondíoltóra ag feidhmiú	2
Gearán ag Miondíoltóir	2
Eispéireas ar Líne	9
Dearadh / Praghas Cluiche	7
Scríobcháirtaí Éagtha	5
Faisnéis a Soláthraíodh	5
Cáilíocht Ábhar	1
Neamhbhainteach leis an gCrannchur Náisiúnta	3
Iomlán	34
Gníomh a Rinne an Rialálaí	Líonta
D'fhreagair an Oifig seo go díreach	14
D'fhreagair an tOibreoir i ndiaidh go ndearna an Oifig seo teagmháil	11
Gearáin leanúnacha amhail an 31 Nollaig 2018	9
Iomlán	34

1.4.5 Athbhreithnithe Téamúla Comhlíonta

I rith 2018, thug an Rialálaí faoi na hathbhreithnithe téamúla comhlíonta seo a leanas:

1. Trádmharcanna

In 2018, thug an Rialálaí faoi athbhreithniú téamúil ar chomhlíonadh a oibleagáidí trádmhairc ag Oibreoir faoin gCeadúnas.

Rinne an Rialálaí monatóireacht, chomh maith, ar an úsáid a bhain an tOibreoir as trádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta i gcaitheamh na bliana, mar chuid dá ghníomhaíochtaí leanúnacha. Ní raibh aon ghníomhaíocht ag teastáil mar thoradh ar na gníomhaíochtaí seo.

2. Athbhreithniú Frithchalaioise – Duaiseanna a Íoc ag Miondíoltóirí

I rith 2018, thug ORCN faoi athbhreithniú chun measúnú a dhéanamh ar an mbaol go dteipfeadh ar mhiondíoltóir go calaioiseach duais a íoc agus rialuithe an Oibreora a shainnithint chun bainistiú a dhéanamh ar an mbaol i leith calaiois íocaíocht duaise ag an Miondíoltóir.

Baineann Alt 9(2)(a) den Acht le feidhmeanna an Rialálaí agus luaitear ann go bhfeidhmeoidh an Rialálaí a feidhmeanna ar an mbealach sin a mheasann sí is dóchúla a chinnteoidh “go reáchtáiltear an Crannchur Náisiúnta de réir an ghnáis chirt”. Coincheap fairsing é seo agus áirítear leis ceisteanna frithchalaioise agus ceisteanna gaolmhara a chuimsítear san Acht agus sa Cheadúnas. D’fhéadfadh calaiois drochthionchar a imirt, chomh maith, ar leasanna imreoirí agus inbhuanaitheacht fhadtéarmach an Chrannchuir Náisiúnta a chosaint. Tá dualgas ar an Oibreoir faoin gCeadúnas chun calaiois amhrasta a thabhairt le fios láithreach do ORCN. Ní raibh aon ghníomh ag teastáil mar thoradh ar an athbhreithnithe seo.

3. Athbhreithniú ar Chonarthaí

Foráiltear i gClásal 18.3 den Cheadúnas nach féidir le páirtí tabhairt faoi roinnt feidhmeanna seachas an tOibreoir gan toiliú scríofa an Rialálaí roimh ré. Rinneadh athbhreithniú i rith 2018 ar chonarthaí an Oibreora lena chinntiú gur cuimsíodh i ngach Conradh faoi Chlásal 18.3 den Cheadúnas na forálacha ábhartha a cheanglaítear sa Cheadúnas. Ní raibh aon ghníomh ag teastáil mar thoradh ar an athbhreithnithe seo.

1.4.6 Forfheidhmiú

Baineann Cuid 6 den Acht le himscrúduithe. Ceadáíonn Alt 32 den Acht don Rialálaí imscrúdaitheoir a cheapadh chun imscrúdú a dhéanamh ar shárú dealraitheach ar an Acht nó an Cheadúnas. Ceadáitear in Alt 33 don Rialálaí chun treoir a eisiúint don Oibreoir a cheanglaíonn air chun tabhairt faoi nó chun deireadh a chur le tabhairt faoi ghníomh/ghníomhartha sonraithe. Mar mhalairt air sin, caithfidh an Rialálaí iarratas a dhéanamh leis an Ard-Chúirt ar ordú a chuireann iallach ar chomhlíonadh an Achta nó an Cheadúnais nó comhoibriú le himscrúdú. Ceadáitear in Ailt 34 agus 35 don Rialálaí smachtbhanna airgeadais a ghearradh ar an Oibreoir nuair a theip air treoir a chomhlíonadh. Féadfaidh an Rialálaí na sonraí faoi aon sárú agus treoir nó aon ráiteas ar thorthaí nó aon iarratas ar an gCúirt faoi Alt 35 a fhoilsiú.

In Aibreán 2017, dheimhnigh an Rialálaí gur sháraigh an tOibreoir téarmaí agus coinníollacha an Cheadúnais a bhaineann le féineisiamh. D’ordaigh an Rialálaí an tOibreoir chun Alt 6 de Sceideal 9 den Cheadúnas a chomhlíonadh agus dheimhnigh an tOibreoir gur leasaigh sé a rialuithe féineisiamh.

I mBealtaine 2017, cheap an Rialálaí imscrúdaitheoir chun imscrúdú a dhéanamh ar ghnéithe chóras rialaithe inmheánaigh an Oibreora maidir leis an tsaoráid féineisiamh agus le rialuithe gaolmhara ar líne faoi mar a leagtar amach i Sceideal 9 den Cheadúnas. Tugadh faoin imscrúdú seo in 2018 agus níor aimsíodh aon sárú.

1.5 Iarrataí Rialála faoin Acht agus an Ceadúnas

Teastaíonn ó roinnt gnéithe de ghníomhaíochtaí an Oibreora faomhadh scríofa an Rialálaí roimh ré i leith chomhlíonadh an Ahta ina measc, an méid seo a leanas san áireamh:

- Scéimeanna nua nó leasaithe do chluichí an Chrannchuir Náisiúnta
- Soláthraithe nua seirbhíse a cheapadh
- Scéimeanna chun trealamh a thástáil a úsáidtear i dtarraingtí an Chrannchuir Náisiúnta, anuas ar dhaoine cáilithe, neamhspleácha a fhaomhadh chun tabhairt faoi na tástálacha
- Tuairiscíú iniúchóireachta inmheánaí
- Cur Síos Infhaofa ar phróisis agus córais
- Athruithe ar Chóid Chleachtais, an méid seo a leanas ina measc:
  - Cód Cleachtais Rannpháirtithe
  - Cód Chleachtais Díolachán
  - Cód Cleachtais Fógraíochta agus Phromóisin
  - Cód Cleachtais maidir le Nósanna Imeachta Grinnfhiosrúcháin

Próiseas measúnaithe

Leagtar amach an nós imeachta d'aon iarraidh a dhéantar leis an Rialálaí ina iarrtar athbhreithniú agus faomhadh sa Cheadúnas. Déantar gach iarraidh ar fhaomhadh nó toiliú a scrúdú lena mheas cé acu an gcomhlíonann nó nach gcomhlíonann sé an tAcht agus an Ceadúnas. Is éard a bhaineann le gach measúnú breithniú cúramach a dhéanamh ar réimse forálacha den Acht agus den Cheadúnas.

Nuair nach mbíonn an Rialálaí sásta go bhfuil iarraidh comhlíontach, féadtar iarraidh ar an Oibreoir breis faisnéise a thabhairt.

Má sheoltar faisnéis bhreise nó togra leasaithe ar aghaidh ina dtéitear i ngleic le buarthaí an Rialálaí, déantar an iarraidh a fhaomhadh, ar deireadh. Nuair nach bhfuil an tOibreoir in ann dul i ngleic leis na buarthaí laistigh den amfhráma riachtanach, déanann an Rialálaí an iarraidh a dhiúltú nó déanann an tOibreoir é a aistarraingt.

Iarrataí 2018

I rith 2018, sheol an tOibreoir 46 iarraidh ar fhaomhadh nó toiliú. Rinne an Rialálaí cinntí maidir le 33 díobh seo i rith na bliana agus rinne an tOibreoir dhá cheann a aistarraingt. Lorg an Rialálaí breis faisnéise maidir le 43 de na hiarrataí seo lena chur ar a cumas breithniú ceart a dhéanamh ar an iarraidh. Bhí breithniú á dhéanamh go fóill ar aon iarraidh déag ag deireadh na bliana agus rinne an tOibreoir dhá cheann a aistarraingt.

Bhain tríocha a seacht ceann de na hiarrataí a fuarthas in 2018 le scéimeanna do chluichí an Chrannchuir Náisiúnta. Diúltaíodh iarraidh ar chluiche amháin chun leasanna rannpháirtithe (agus an cháil atá ar an gCrannchur Náisiúnta) a chosaint. Rinne an tOibreoir iarraidh amháin ar chluiche a aistarraingt. Bhí breithniú á dhéanamh go fóill ar aon iarraidh déag a bhain le cluichí go fóill ag deireadh na bliana.

Stádas	Gach Iarraidh	Cluichí
Faighte	46	37
Faofa	32	24
Diúltaithe	1	1
Aistarraingthe ag an Oibreoir	2	1
Á bhreithniú an 31 Nollaig 2018	11	11

Féach Aguisín C chun teacht ar shonraí.

Tá sonraí faoi iarrataí a fuarthas i mblianta roimhe seo ag <http://www.rnl.ie/publications-and-research>.

Breis faisnéise i dtaca le Cluichí Idirghníomhacha Bua ar an Toirt (CBTanna)

I Samhain 2015, thug an tOibreoir isteach na chéad CBTanna faoin gCeadúnas. Imrítear CBTanna ar líne agus baineann idirghníomhú leo idir an córas agus an t-imreoir, cé gur cluiche seans chríochnaithe a bhíonn sa chluiche i gcónaí agus ní imríonn gníomhartha an imreora aon tionchar ar an toradh.

Ar roinnt cúiseanna, féadfaidh na cluichí seo riosca breise a chruthú ó pheirspictíocht um chosaint imreora. Is féidir seo a mhaolú, áfach, trí chreat rialaithe a bhunú agus é mar chuspóir an riosca a laghdú d'imreoirí. Teastaíonn a leithéid de chreat rialaithe faoin gCeadúnas. Áirítear leis teorainneacha ar chaitheamh imreora, roghanna d'imreoirí chun iad féin a fhéineisiamh ó chluichí ar líne an Chrannchuir Náisiúnta a imirt, agus cleachtais fhreagracha chluichíochta a chuireann cosc ar chluichíocht faidhbe.

Deonaíodh faomhadh a bhaineann le scéimeanna do CBTanna ar bhonn sealadach, ar feitheamh feabhsúchán ar chreat rialaithe ar líne an Oibreora atá i gcleachtas a chur i bhfeidhm.

Is é an faomhadh sealadach is déanaí do CBTanna a fhad leis an 31 Nollaig 2019 agus an dáta sin san áireamh.

1.6 Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Bunaíodh Ciste an Chrannchuir Náisiúnta (“an Ciste”) faoin Acht um Chrannchuir Náisiúnta, 1986 mar chuntas singil a bhí á choimeád le Banc Ceannais na hÉireann. Déanann an Rialálaí an Ciste seo a bhainistiú agus a rialú i gcomhréir leis an Acht agus an Ceadúnas.

A chinntiú chinntiú go gcuirtear na hioncaim a thiomsaítear ó thicéid an Chrannchuir Náisiúnta a dhíol agus ó na suimeanna a bhronntar mar dhuaiseanna agus Cúiseanna Maithe i gcuntas i gceart.

Socraíocht gach seachtain

Déanann an Rialálaí athbhreithniú gach seachtain ar “tuarascáil seachtainiúil socraíocht” an Oibreora ar thicéid an Chrannchuir Náisiúnta a díoladh maidir le gach scríobcháta, cluiche bunaithe ar tharraingt, agus gach cluiche bua ar an toirt. Tugtar faoi sheiceálacha lena chinntiú go bhfuil na suimeanna a leithdháiltear ar duaiseanna, Cúiseanna Maithe, agus an tOibreoir i gceart – do gach cluiche. Déanann ORCN crostagairt don fhaisnéis airgeadais seo, chomh maith, leis na sonraí fíor-ama ó chóras cluichíochta an Oibreora.

Cruthaíonn na seiceálacha seachtainiúla seo cuid de chóras rialaithe lena chinntiú go gcuirtear na hioncaim go léir a thiomsaítear ó thicéid an Chrannchuir Náisiúnta a dhíol, an méid a bhronntar mar dhuaiseanna, an méid a bhronntar ar Chúiseanna Maithe agus an céatadán a bhronntar ar mhiondíoltóirí, i gcuntas i gceart.

Aistrithe cistí

Téitear i mbun na mbeart seo a leanas ar bhonn seachtainiúil, i gcomhréir le téarmaí an Cheadúnais:

CÉIM 1

Déanann an tOibreoir an méid iomlán de dhíolacháin ticéid, glan ar choimisiúin na miondíoltóirí agus duaiseanna beaga a d'foc miondíoltóirí, a thaisceadh isteach sa Chiste.

CÉIM 2:

Aistríonn an Rialálaí an méid i dtaobh duaiseanna, seachas duaiseanna beaga, don tseachtain, ón gCiste chuig an Oibreoir.

CÉIM 3:

Coimeádann an Rialálaí sa Chiste an méid maidir le Cúiseanna Maithe.

CÉIM 4:

Aistríonn an Rialálaí an méid atá le híoc maidir le tobhach an Rialálaí.

CÉIM 5:

Aistríonn an Rialálaí an méid eile atá le híoc maidir leis an tseachtain leis an Oibreoir.

Déantar an Ciste a réiteach ar bhonn seachtainiúil. Aistrítear na suimeanna a choimeádtar sa Chiste do Chúiseanna Maithe (ag Céim 3 thuas) ar bhonn tréimhsiúil, faoi mar ar comhaontaíodh air leis an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe chuig Lár-Chiste an Stáitchiste.

Ullmhaítear cuntais bhainistíochta an Chiste agus bíonn siad faoi réir athbhreithniú ag Coiste Airgeadais an Rialálaí, lena n-áirítear comhairleach seachtrach. Ullmhaítear ráitis airgeadais bhliantúla i bhfoirm Ráiteas Fáltas agus Íocaíochtaí agus bíonn siad faoi réir iniúchóireachta ag an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.

Tá nósanna imeachta foirmiúla agus rialuithe inmheánacha i bhfeidhm ag an Rialálaí chun an Ciste agus na haistrithe chuig agus ón gCiste a bhainistiú agus a rialú. Tá an córas seo rialuithe inmheánacha a ghlacann an Rialálaí faoi réir athbhreithniú bliantúil ag comhairligh iniúchóireachta inmheánaí atá fostaithe ag an Rialálaí chun athbhreithniú a dhéanamh ar na nósanna imeachta chun an Ciste a bhainistiú agus a rialú.

Leantar le suim €16.1 milliún a aithint i gCuntais an Chiste mar shrian ar chistí atá ar fáil lena leithdháileadh maidir le duaiseanna éagtha nár éilíodh a thagann chun solais faoin gceadúnas roimhe seo. Tá breithniú á dhéanamh ag an Rialálaí ar an gceist seo.

Cistí do Chúiseanna Maithe

Ríomhtar an tsuim a leithdháiltear ar Chúiseanna Maithe, i gcomhréir leis an Acht agus an Ceadúnas, mar 65% den difríocht idir díolacháin agus duaiseanna. Faoin gCeadúnas, caithfidh gurb ionann duaiseanna, ar an meán i measc an phortfóilió de chluichí an Chrannchuir Náisiúnta, agus 50% de na díolacháin, ar a laghad.

I rith 2018, aistríodh €224.6 milliún chuig an Státhiste do Chúiseanna Maithe - i gcomparáid le €226.8 milliún in 2017.

Cuntais Bhliantúla Chiste an Chrannchuir Náisiúnta

D'ullmhaigh an Rialálaí Cuntais Bhliantúla an Chiste agus chuir sé faoi bhráid an Ard-Reachtair Ciste agus Cuntas iad le hiniúchadh de réir Alt 44 den Acht. Tá na cuntais seo iniúchta agus leagtha amach i Mír 3 den cháipéis seo.

1.7 Forfheidhmiú Trádmharcanna

Foráiltear in Alt 46 den Acht go bhfuil an cáilmheas a bhaineann leis na hainmneacha “*Crannchur Náisiúnta na hÉireann*” agus “*an Crannchur Náisiúnta*” agus a gcoibhéis sa Ghaeilge agus le hainm aon chluiche crannchuir sealbhaithe faoin gCeadúnas dílsithe san Aire. Tugtar cuntas i gClásal 7 ar fhorálacha mionsonraithe maidir le comhlíonadh trádmhairc agus cóipchirt agus cuimsítear i Sceideal 4 den Cheadúnas cóipeanna de chomhaontuithe Prótacal Idirlín forghníomhaithe a leagann oibleagáidí ar an Oibreoir.

De bhun alt 9(5) den Acht, féadfaidh an Rialálaí aon trádmharcanna a bhaineann leis an gCrannchur Náisiúnta a chur i bhfeidhm.

Ceadaítear don Oibreoir leis an gCeadúnas trádmharc agus lógó an Chrannchuir Náisiúnta a úsáid faoi réir roinnt coinníollacha lena n-áirítear iad seo a leanas:

- a. Cinnteoidh an tOibreoir go mbíonn Lógó an Chrannchuir Náisiúnta le feiceáil ar dhuillíní imeartha agus ticéid fhisiciúla go léir agus cáipéisí táirgthe ag an Oibreoir curtha ar fáil d'imreoirí ina bhfuil faisnéis faoin gCrannchur Náisiúnta nó aon chluiche eile agus ar chomhfhreagras eisithe ag an Oibreoir.
- b. Ní úsáidfídh nó ní chuirfidh an tOibreoir faoi deara go n-úsáidfídh ní thabharfaidh an tOibreoir cead trádmharc nach trádmharc de chuid an Chrannchuir Náisiúnta é a úsáid i ndáil leis an gCrannchur Náisiúnta nó le cluichí, gan faomhadh a fháil roimh ré ón Rialálaí.
- c. Ní úsáidfídh nó ní chuirfidh an tOibreoir faoi deara go n-úsáidfídh ní thabharfaidh an tOibreoir cead d'aon duine eile trádmharc nach trádmharc de chuid an Chrannchuir Náisiúnta nó cluichí ar aon earraí nó i ndáil le haon seirbhísí a sholáthar, seachas an Náisiúnta nó aon chluiche a oibriú gan faomhadh a fháil roimh ré ón Rialálaí.
- d. Cinnteoidh an tOibreoir nach sannann sé cearta a bhaineann le trádmharc an Chrannchuir Náisiúnta d'aon duine eile gan faomhadh an Rialálaí.
- e. Ní éileoidh an tOibreoir cearta den sórt sin ach amháin iad atá tugtha dó faoin gCeadúnas agus ní dhéanfaidh sé aon rud a chuirfeadh isteach ar chlárú dá chearta ag an Aire.
- f. Tuairisceoidh an tOibreoir sáruithe amhrasacha ag tríú páirtí a bhaineann le trádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta don Rialálaí.

In Aibreán 2018, cuireadh an Rialálaí ar an eolas ar dhá shárú amhrasta ag láithreáin ghréasáin tríú páirtí. Shainithin ORCN teagmhas amháin agus rinne an tOibreoir an ceann eile a thabhairt le fios. D'eisigh an Rialálaí na chéad treoracha an 4 Bealtaine 2018 don Oibreoir, faoi Chlásal 7.18 den Cheadúnas, chun dul i mbun na mbearta cuí chun na trádmharcanna a chosaint. D'eisigh an tOibreoir litreacha scoir agus stoptha don dá thríú páirtí. Níor theastaigh gníomh ar bith forfheidhmithe.

Tá bearta i bhfeidhm ag ORCN chun tabhairt faoina athbhreithnithe féin tréimhsiúla chun sáruithe amhrasta ar Thrádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta a shainaitheint.

1.8 Gnóthaí Corparáideacha

1.8.1 Straitéis

Le linn 2015 d'fhorbair an Rialálaí Plean Straitéiseach don tréimhse trí bliana ó 2016 go 2018 inar leagadh síos an Misean, Fís, Luachanna agus Cuspóirí Straitéiseacha. Lean an Rialálaí leis an bPlean Straitéiseach a fhorbairt agus a fheabhsú in 2018 ag tacú leis na Cuspóirí Straitéiseacha. Is é aidhm an Rialálaí leanúint ar aghaidh ag neartú a ról ar aon dul lena sainchúram reachtúil trí phleanáil ar aghaidh agus feabhsú leanúnach a chur i bhfeidhm, agus imlonnú straitéiseach na gcumhachtaí a bronnar uirthi faoin Acht agus faoin gCeadúnas.

Guimsítear sna ráitis seo a leanas croíchuspóir agus díriú straitéiseach ORCN le linn 2018.

Fís an Rialálaí

Is é fís an Rialálaí Crannchur Náisiúnta atá sábháilte, inbhuanaithe, a reachtáiltear i gceart agus a dhéanann cistí do chúiseanna maithe a uasmhéadú.

Misean an Rialálaí

Is é misean an Rialálaí é seo a bhaint amach tríd an méid seo a leanas a dhéanamh:

- Oibríochtaí an Chrannchuir Náisiúnta a mhaoirsiú agus comhlíonadh mar a éilítear a chur i bhfeidhm
- Moltaí ón Oibreoir a bhreithniú agus iad a fhaomhadh de réir mar is cuí
- Ciste an Chrannchuir Náisiúnta a bhainistiú agus a rialú
- Cearta forfheidhmithe trádmharcanna an Chrannchuir Náisiúnta a chur i bhfeidhm
- A chinntiú go nglactar le dea-chleachtas i rialachas i mbainistíocht agus rialachas na hOifige.

Luachanna an Rialálaí

Ghlac an Rialálaí le luachanna a chuirfidh ORCN i bhfeidhm ina chuid gníomhaíochtaí. Is iad na luachanna seo:

- Neamhspleáchas a choimeád
- Gníomhú i gcónaí le neamhchlaonadh agus iomláine
- Oibriú ar bhealach gairmiúil agus éifeachtach
- Ár ndúshláin uathúla a bhaint amach agus a bheith nuálach inár gcur chuige
- Trédhearcacht inár gcuid oibre a chothú
- Luach daoine a thuiscint.

1.8.2 Rialachas Corparáideach

Iontráladh Comhaontú um Dhearbhú Rialachais Chorparáidigh leis an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe

Cód Cleachtais Rialachas Chorparáidigh

Tá cleachtas rialachais ORCN bunaithe ar an gCód Cleachtais nuashonraithe chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (“an Cód”) a tháinig i bhfeidhm an 1 Meán Fómhair 2016. Tá na forálacha laistigh den Chód glactha mar is cuí ag ORCN i gcomhthéacs cheanglais an Achta um Chrannchur Náisiúnta, 2013.

Bunaíodh ORCN in 2014 i gcomhréir leis an Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, a fhorálann do shealbhóir aonair oifige gan bhord. Sa chás gur cuí, rinne ORCN an Cód a oiriúnú ar bhealach a oireann dá struchtúr. Mar shampla, ní bhaineann na riachtanais a bhaineann le ceapacháin boird, cruinnithe boird, agus coistí boird le ORCN ach tugann an Rialálaí faoi fheidhmeanna ábhartha boird, ar nós buiséid bhliantúla a fhaomhadh agus tuairisciú leis an Aire ar comhlíonadh fhreagrachtaí ORCN.

Iontráladh Comhaontú um Dhearbhú Rialachais Chorparáidigh, maolú agus oiriúnuithe ina measc a oireann do struchtúr na hOifige, leis an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe a rinne comhlíonadh an Chóid ag ORCN a chomhaontú agus a dhoiciméadú go foirmiúil.

Eitic in Oifigí Poiblí

Tá ORCN san áireamh in Ionstraim Reachtúil Uimhir 36 de 2015 chun críocha na nAchtanna um Eitic in Oifigí Poiblí, 1995 agus 2001. Rinne an Rialálaí agus an fhoireann ábhartha a n-oibleagáidí a chomhlíonadh faoin reachtaíocht seo.

Nochtadh Cosanta

I gcomhréir le hAit 214 den Acht um Nochtadh Cosanta, 2014, bhunaigh ORCN nósanna imeachta agus coimeádann sí iad chun nochtadh cosanta a dhéanamh maidir le ORCN agus a obair agus chun déileáil leis an nochtadh sin.

I gcaitheamh na tréimhse ón 1 Eanáir 2018 go dtí an 31 Nollaig 2018, fuair an Rialálaí cumarsáid amháin a bhfeadfaí a mheas gur nochtadh cosanta é agus caitheadh leis amhlaidh. Ba é seo an chéad chumarsáid den saghas sin ó bunaíodh an Oifig agus rinne tríú páirtí seachtrach é. I ndiaidh measúnú a dhéanamh, ina raibh saineolas inmheánach agus seachtrach i gceist, dheimhnigh an Rialálaí nach raibh aon ghníomh ag teastáil maidir leis an gcumarsáid seo.

1.8.3 Acmhainní agus Soláthar Foirne

Cistiú

Tá oibríochtaí an Rialálaí cistithe ag tobhach a ghearrtar ar an Oibreoir i gcomhréir le hAlt 24 den Acht. Socraíodh an tobhach don bhliain 2015, an chéad bhliain iomlán d'oibríochtaí, sa Cheadúnas ag €1,500,000. Ina dhiaidh sin, déantar é a innéacsú gach bliain ar aon dul leis an bPraghasinnéacs Tomhaltóirí.

Ba é an tobhach don bhliain 2018 €1,501,300.

Foireann

Tá smachtbhanna ón Aire ag an Rialálaí do dheichniúr foirne (an Rialálaí san áireamh). Tá roinnt folúntas tagtha chun solais sa ráithe dheireanach in 2017 ar thug an Rialálaí faoi chleachtadh pleanála an lucht saothair dá bhun. D'eascair athruithe as an athbhreithniú seo ar an gcríostruchtúr foirne, a d'fhaomh an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe sa dara ráithe in 2018. Tugadh faoi fheachtas earcaíochta chun na folúntais a líonadh. Líonadh sé phost ag deireadh 2018 agus bhí earcaithe i bhfeidhm chun trí phost bhreise a líonadh go luath in 2019.

1.8.4 Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais

Ullmhaigh agus cuireadh Cuntais Bhliantúla an Rialálaí don bhliain 2018 faoi bhráid an Ard-Reachtair Ciste agus Cuntas lena n-iniúchadh. Tá na cuntais seo iniúchta agus leagtha amach i Mír 2 den cháipéis seo.

Mhaoirsigh an Rialálaí próiseas na ráiteas airgeadais bliantúil agus saincheistanna beartais chuntasaíochta, bainistíochta riosca, rialaithe inmheánaigh agus luacha ar airgead.

1.8.5 Iniúchóireacht Inmheánach

Chomhaontaigh an Rialálaí clár iniúchtaí inmheánacha a rinne EisnerAmper, iniúchóirí ceaptha inmheánacha na hOifige, in 2018 agus cuireadh na tuarascálacha seo a leanas faoi bhráid an Rialálaí: Measúnú leantach ar shaincheistanna iniúchóireachta 2017, rialuithe inmheánacha agus bainistíocht riosca, Rialachas Acmhainní Daonna agus Cosaint Sonraí agus Coinneáil Sonraí ina measc. Níorbh ann d'aon torthaí iniúchóireachta ábhartha agus d'ullmhaigh feidhmeannacht an Rialálaí pleananna gníomhaíochta chun dul i ngleic le torthaí.

1.8.6 Bainistíocht Riosca

Tá ORCN nochta do réimse rioscaí straitéiseacha, oibríochtúla agus airgeadais i dtabhairt faoina ról agus feidhmeanna. D'fhéadfadh na rioscaí seo teacht chun cinn ó fhoinisí inmheánacha nó seachtracha agus d'fhéadfaidís cosc a chur ar nó difear a dhéanamh do chumas ORCN chun a chuspóirí a bhaint amach.

Ar aon dul le dea-chleachtas, tá beartas bainistíochta riosca ag ORCN chun na rioscaí atá roimhe a aithint, a mheasúnú agus a bhainistiú. Tá Coiste Riosca curtha ar bun; is é an ról atá aige ná comhairle a chur ar an Rialálaí ar chúrsaí riosca ag cinntiú go bhfuil córais leordhóthanach i bhfeidhm. Déanann an Coiste Riosca monatóireacht ar Chlár Rioscaí Corparáideach ar bhonn leanúnach agus nuashonraíonn sé é. Déanann an Coiste athbhreithniú ar an gClár Rioscaí go bliantúil. Ina theannta sin, déantar dhá athbhreithniú bhreise ar rioscaí arda, rioscaí nua agus rioscaí atá ag athrú ar an gClár Rioscaí dhá uair sa bhliain, chomh maith.

1.8.7 Ceanglais Reachtaíochta

Teangacha Oifigiúla

Comhlíonann an Rialálaí reachtaíocht na dTeangacha Oifigiúla.

Saoráil Faisnéise

Tháinig an Rialálaí faoi scóip an Achta um Shaoráil Faisnéise 2014 an 14 Aibreán 2015. Tá beartais agus nósanna imeachta i bhfeidhm ag ORCN atá cothrom le dáta leis an reachtaíocht reatha a rialaíonn iarratas um Shaoráil Faisnéise. I gcomhlíonadh Alt 8 den Acht um Shaoráil Faisnéise, 2014, d'ullmhaigh agus d'fhoilsigh ORCN Scéim Foilsithe le haird ar phrionsabail na hoscailte, na trédhearcachta agus na cuntasachta.

Fuair ORCN 10 n-iarraidh um shaoráil faisnéise le linn 2018; níor bhain aon chinn de na hiarrataí seo le faisnéis phearsanta. Astu seo, rinneadh Oifig an Choimisinéara Faisnéise athbhreithniú ar dhá iarraidh agus rinneadh athbhreithniú inmheánach ar cheann amháin. Foilsítear sonraí faoi iarrataí neamhphearsanta i Logleabhar um Shaoráil Faisnéise an Rialálaí, atá ar fáil ar láithreán gréasáin na hOifige seo. Féach: <http://www.rnl.ie/about-us/freedom-of-information/>

Ídiú Fuinnimh

Tá oifig amháin ag ORCN atá suite in Ionad Irish Life, Baile Átha Cliath 1. Tá an oifig suite ar an gcéad urlár i bhfoirgneamh oifige iláitithe. Níl an t-achar urláir atá léasaithe níos mó ná 1,000 méadar cearnach ina bhfuil Deimhniú Fuinneamh Taispeána ag teastáil.

Tuairiscíonn an Rialálaí ar fheidhmíocht fuinnimh d'Údarás Fuinnimh Inmharthana Éireann faoi I.R. Uimh. 542/2009 – Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Seirbhísí Fuinnimh agus Éifeachtúlacht ar Úsáid Deiridh Fuinnimh), 2009.

In 2018, d'úsáid ORCN 34.78 Mwh d'fhuinneamh ina raibh an méid seo a leanas:

- 13.64 MWh de leictreachas agus
- 21.14 MWh de bhreoslaí iontaise (téamh)

Aguisín A: Caighdeán Feidhmíochta PLI

Tá an t-eolas seo tógtha ó Thuarascáil a chuir an tOibreoir ar fáil don Rialálaí.

An Bhliain go dtí an 31 Nollaig 2018	Caighdeán	Feidhmíocht a Baineadh Amac	Tuar don Bhliain 2019
Ríomhchórais			
Teirminéal ar fáil chun ticéid a dhíol*	Fáil 99%	99.96%	99.50%
Fáil ar chóras cluichíochta	Fáil 99%	99.97%	99.50%
Fáil ar láithreán gréasáin	Fáil 99%	99.95%	99.50%
Íocaíocht Duaiseanna			
Éilimh níos mó ná €1,000 íochta le seic tar éis cuairt a thabhairt ar Cheanncheathrú an Chranachuir Náisiúnta	95% laistigh de 3 huairé an chloig	100%	98.00%
	5% laistigh de 20 lá oibre	100%	2.00%
Éilimh níos mó ná €1,000 íochta le seic tar éis éileamh poist	95% laistigh de 5 lá	99.89%	98.00%
	5% laistigh de 20 lá	100%	2.00%

* Idir 7am agus 10am, gan sos tarraingthe a áireamh, 7 lá sa tseachtain, gan Lá Nollag agus éaradh réamhshocráithe a áireamh.

An Bhliain go dtí an 31 Nollaig 2018	Caighdeán	Feidhmíocht a Baineadh Amac	Tuar don Bhliain 2019
Seirbhísí Imreora – Teagmháil Ghutha			
Fáil ar an tseirbhís*	Fáil 99%	99.84%	100%
Glaonna freagartha laistigh de 30 soicind	70%	88.00%	90.00%
Seirbhísí Imreora – Teagmháil Scríofa			
Fáil ar an tseirbhís* *	Fáil 99%	100%	100%
Litreacha freagartha laistigh de 5 lá oibre	80%	93.00%	80.00%
Ríomhphoist freagartha laistigh de 2 lá oibre	80%	85.00%	95.00%
Freagairtí tugtha ar ghearáin laistigh de 10 lá oibre	95%	94.00%	95.00%
Gearáin agus fiosrúcháin réitithe ar an gcéad iarracht	80%	85.00%	95.00%

* Idir 8am agus 8pm gan sos tarraingthe a áireamh, 7 lá sa tseachtain, gan Oíche Nollag, Lá Nollag agus Lá Caille a áireamh

** Idir 9:15am agus 5:30pm, ó Luan go hAoine, gan Oíche Nollag agus saoirí poiblí a áireamh.

Aguisín B: Tuarascálacha Rialta a Fuarthas ón Oibreoir

Tuarascáil	Minicíocht
Tuarascáil Bhliantúil ar Chúiseanna Maithe agus Tuarascáil na nIníúcháirí Seachtracha air sin	Gach Bliain
Cuntais Iniúchta Premier Lotteries Ireland DAC	Gach Bliain
Tuarascáil na nIníúcháirí Seachtracha ar Rialuithe Inmheánacha PLI	Gach Bliain
Tuarascáil na nIníúcháirí Seachtracha ar Pháirtithe Gaolmhara PLI	Gach Bliain
Tuarascáil ar Chaighdeán Feidhmíochta Bliantúla	Gach Bliain
Plean Bliantúil Iniúcháireachta Inmheánaí	Gach Bliain
Buiséad Bliantúil Bonnfhargaíochta	Gach Bliain
Tuarascáil ar Ghníomhaíocht Bhliantúil	Gach Bliain
Cuntais Bhainistíochta Mhíosúla	Gach Mhí
Tuarascáil ar Limistéir Shlána	Gach Mhí
Tuarascáil ar Logleabhar Míosúil Teagmhais TF	Gach Mhí
Luas Íocaíochtaí Duaise	Gach Mhí
Nuashonruithe ar Chur Síos	Gach Mhí
Athruithe ar Stiúthóirí agus Bainisteoirí Sinsearach	Gach Mhí
Tuarascáil ar Dhúiseanna Neamhéilithe	Tréimhsiúil
Tuarascáil ar Mhargaíocht Incriminteach	Gach Mhí
Tuarascáil ar Ghearáin	Gach Bliain
Tuarascáil ar Chúiseanna Maithe	Ráithiúil
Tuarascáil Iniúcháireachta Inmheánaí	Ráithiúil
Miontuairiscí Chruinnithe an Choiste Riosca Iniúcháireachta agus Slándála	Ráithiúil
Nuashonrú ar Ghearáin	Gach Seachtain
Nuashonrú Trádála agus TF	Gach Seachtain
Socraíochtaí Seachtainiúla	Gach Seachtain
Tuarascáil ar Dhúiseanna Seó Cluiche Teilifíse	Gach Seachtain
Tuarascáil an Choiste Riosca Iniúcháireachta agus Slándála ar éifeachtacht chóras rialaithe inmheánaigh PLI	Gach Bliain
Litir rannpháirtíochta leis an Iniúcháir Seachtrach	Gach Bliain
Cláir Rioscaí (Corparáideach agus TF)	Gach Bliain
Tuarascáil Mhéadrachta an Ionaid Teagmhála	Gach Mí
Tuarascálacha ar Chosaint Imreoirí	Ráithiúil
Deimhniú Bliantúil Cuntais Bhainc	Gach Bliain
Tuarascálacha Deiridh ar Chluichí Scríobcháirte	Ag Deireadh an Chluiche

Aguisín C: Iarrataí ar Fhaomhadh nó Toiliú faoin gCeadúnas

Dáta	Alt an Fhaofa a Theastaíonn	Eolas ar an gCluiche/an tSeirbhís	Bainteach le Cluiche	Leasaithe/ Breis Fais. Iorgtha	Stádas an 31 Nollaig 2018				Dáta an Chinnidh
					Ar siúl	Iarratas Aistarraingthe	Faofa ar Deireadh	Diúltaithe ar Deireadh	
02/01/2018	Alt 45	197 Zodiac Fortune Athsheolta	Tá	Tá			Faofa		20/02/2018
12/01/2018	Alt 45	Feabhsú Chluiche Lotto Plus - Eanáir 2018	Tá	Tá				Diúltaithe	07/03/2018
26/01/2018	Alt 45	206 Holiday Cash	Tá	Tá			Faofa		27/03/2018
12/02/2018	Alt 31	Ceist Chorparáideach PLI	Níl	Tá			Faofa		29/03/2018
20/02/2018	Alt 45	Síneadh ar faomhadh sealadach CBTanna - chuig an 31/12/18	Tá	Tá			Faofa		29/03/2018
16/03/2018	Alt 45	200 All Cash	Tá	Tá			Faofa		02/08/2018
16/03/2018	Alt 45	203 All Cash Platinum	Tá	Tá			Faofa		03/08/2018
27/03/2018	Alt 45	202 All Cash Tripler	Tá	Tá			Faofa		03/08/2018
29/03/2018	Alt 45	201 All Cash Gold	Tá	Tá			Faofa		02/08/2018
29/03/2018	Alt 45	204 All Cash Spectacular	Tá	Tá			Faofa		03/08/2018
23/03/2018	Alt 45	205 All Cash Extravaganza	Tá	Tá			Faofa		03/08/2018
06/04/2018	Alt 45	Feabhsú Chluiche Lotto Plus - Aibreán 2018	Tá	Tá			Faofa		28/06/2018
06/04/2018	Clásal 18.3.2 + 18.3.9	Ardán Trádála Camelot a Úsáid chun an Crannchur Náisiúnta a dhíol sa lána i miondíoltóirí Musgrave	Níl	Tá			Faofa		31/10/2018
30/04/2018	Alt 42(2)	Údarú Gníomhaire Díolacháin Mhiondíola - Leasuithe le déanamh mar gheall ar an RGCS	Níl	Tá			Faofa		18/05/2018
03/05/2018	Clásal 9.8	Cnuasach Cúiseanna Maithe 2014 agus 2016	Níl	Tá		Aistarraingthe			14/06/2018
04/05/2018	Alt 45	207 Winning Streak (an seó cluiche san áireamh)	Tá	Tá			Faofa		19/09/2018
01/06/2018	Alt 45	CBL Instant €100	Tá	Tá			Faofa		23/08/2018
01/06/2018	Alt 45	CBL Instant €300	Tá	Tá			Faofa		23/08/2018
06/06/2018	Alt 45	CBL Instant €500	Tá	Tá			Faofa		23/08/2018
07/06/2018	Alt 45	CBL Instant €1000	Tá	Tá			Faofa		23/08/2018
04/07/2018	Alt 45	199 The Good Life	Tá	Tá		Aistarraingthe			23/08/2018
13/07/2018	Alt 45	222 Christmas Countdown	Tá	Tá			Faofa		06/09/2018
13/07/2018	Alt 45	221 Merry Money	Tá	Tá			Faofa		06/09/2018
19/07/2018	Alt 45	220 Hampers Sweets and Treats	Tá	Tá			Faofa		06/09/2018
07/08/2018	Alt 45	Christmas Millionaire Raffle (2018)	Tá	Tá			Faofa		06/09/2018
28/08/2018	Alt 45	Digital All Cash	Tá	Tá			Faofa		21/12/2018

Dáta	Alt an Fhaofa a Theastaíonn	Eolas ar an gCluiche/an tSeirbhís	Bainteach le Cluiche	Leasaithe/Breis Fais. Iorgtha	Stádas an 31 Nollaig 2018				
					Ar siúl	Iarratas Aistarraingthe	Faofa ar Deireadh	Díúltaithe ar Deireadh	Dáta an Chinnidh
28/08/2018	Alt 45	Digital All Cash Gold	Tá	Tá	Ar siúl				
13/09/2018	Alt 45	Mionleasuithe ar Winning Streak	Tá	Níl			Faofa		19/09/2018
01/10/2018	Alt 45	212 Diamond Bingo Doubler	Tá	Tá			Faofa		19/12/2018
05/10/2018	Alt 45	208 Bingo x 10	Tá	Tá	Ar siúl				
05/10/2018	Clásal 18.3.3 + 18.3.7 + 18.3.8	KPMG a fhostú mar Bhreathnóir Neamhspleách ar Premier Lotteries Ireland DAC	Níl	Tá			Faofa		24/10/2018
12/10/2018	Alt 45	Síneadh an fhaofa chun Cluichí Bua Láithrigh a dhíola sa Chainéal Digiteach	Tá	Tá			Faofa		21/12/2018
23/10/2018	Alt 45	210 Cashword Doubler	Tá	Tá	Ar siúl				
23/10/2018	Alt 45	211 Cashword Plus	Tá	Tá	Ar siúl				
24/10/2018	Alt 45	Digital All Cash Tripler	Tá	Tá	Ar siúl				
24/10/2018	Alt 45	Digital All Cash Platinum	Tá	Tá	Ar siúl				
25/10/2018	Alt 45	Alt Fógraíochta Cúiseanna Maithe	Níl	Tá			Faofa		26/10/2018
30/10/2018	Alt 45	Digital All Cash Spectacular	Tá	Tá	Ar siúl				
12/11/2018	Alt 45	CBL Crossword	Tá	Tá	Ar siúl				
14/11/2018	Alt 45	CBL 90 Bingo	Tá	Tá	Ar siúl				
14/11/2018	Alt 45	CBL Meteor Money	Tá	Tá	Ar siúl				
19/11/2018	Alt 45	209 Congratulations	Tá	Níl			Faofa		14/12/2018
23/11/2018	Clásal 9 - Sceideal 5	Athbhreithniú Bliantúil ar an gCód Cleachtas: Fógraíocht agus Promóisean	Níl	Tá			Faofa		24/12/2018
23/11/2018	Clásal 8 - Sceideal 5	Athbhreithniú Bliantúil ar an gCód Cleachtas: Díolacháin	Níl	Tá			Faofa		24/12/2018
23/11/2018	Clásal 8 - Sceideal 5	Athbhreithniú Bliantúil ar an gCód Cleachtas: Rannpháirtithe	Níl	Tá			Faofa		24/12/2018
20/12/2018	Alt 45	223 Holiday Cash	Tá	Níl	Ar siúl				

 Iarrataí a bhaineann le Cluiche

2. Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta Ráitis Airgeadais 2018

FAISNÉIS GHINEARÁLTA

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Carol Boate

Seoladh

Bloc D
Ionad Irish Life
Baile Átha Cliath 1
DOI W2H4

Baincéirí

Bainc-Aontas Éireann PLC.
40/41 Sráid Westmoreland
Baile Átha Cliath 2
D02 VY45

Banc na hÉireann
6 Sráid Uí Chonaill Íochtarach,
Baile Átha Cliath 1
DOI X324

Aturnaetha

Mason Hayes & Curran
Teach an Bhruaigh Theas
Sráid na Bearú
Baile Átha Cliath 4
D04 TR29

Fieldfisher
Foirgneamh Chéipil Mainistir
Mhuire
D07 N4C6

Iniúcháirí

An tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste,
3A Sráid an Mhéara Uachtarach
Baile Átha Cliath 1
DOI PF72

Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Tuairim faoi na ráitis airgeadais

Tá iniúchadh déanta agam ar ráitis airgeadais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 faoi mar a cheanglaítear faoi fhorálacha Alt 22 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Cuimsítear sna ráitis airgeadais

- an ráiteas ar ioncam agus caiteachas agus cúlchistí ioncaim coimeádta
- an ráiteas ar an staid airgeadais
- an ráiteas ar shreafaí airgid, agus
- na nótaí gaolmhara, achoimre ar bheartais shuntasacha chuntasaíochta ina measc.

I mo thuairim, tugtar sna ráitis airgeadais léiriú fíor agus cothrom ar shócmhainní, dliteanais agus staid airgeadais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta an 31 Nollaig 2018 agus ar a ioncam agus caiteachas don bhliain 2018 i gcomhréir le Caighdeán um Thuairisciú Airgeadais (FRS) 102 – *an Caighdeán um Thuairisciú Airgeadais atá infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann*.

Bunús na tuairime

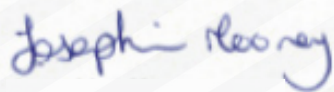
Thug mé faoi m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais i gcomhréir leis na Caighdeáin Idirnáisiúnta um Iniúcháireacht (Clanna) faoi mar a d'fhógair an Eagraíocht Idirnáisiúnta Uasfhoras Iniúcháireachta. Déantar cur síos ar m'fhreagrachtaí faoi na caighdeáin siúd san aguisín leis an tuarascáil seo. Tá mé neamhspleách ó Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus chomhlíon mé mo chuid freagrachtaí eiticíúla eile i gcomhréir leis na caighdeáin.

Creidim gur leor agus gur cuí an fhianaise iniúcháireachta a fuair mé chun bunús a sholáthar do mo thuairim.

Tuairisciú ar fhaisnéis eile seachas na ráitis airgeadais, agus ar cheisteanna eile

Chuir Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faisnéis áirithe eile i láthair, sa mhullach ar na ráitis airgeadais. Cuimsítear ann seo an tuarascáil bhliantúil, an ráiteas ar rialú inmheánach, an ráiteas rialachais agus an ráiteas ar fhreagrachtaí. Déantar cur síos ar m'fhreagrachtaí chun tuairisciú a dhéanamh maidir leis an bhfaisnéis siúd, agus ar cheisteanna áirithe eile ar a dtuairiscim mar eisceacht, san aguisín leis an tuarascáil seo.

Níl aon rud le tabhairt le fios agam ina leith sin.

Josephine Mooney
Le haghaidh agus thar ceann an
Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

an 17 Meitheamh 2019

Aguisín le tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Freagrachtaí Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta (an Rialálaí)

Faoi mar a shonraítear sa ráiteas rialachais agus sa ráiteas ar fhreagrachtaí, tá an Rialálaí freagrach as an méid seo a leanas:

- ullmhú na ráiteas airgeadais san fhoirm a fhorordaítear faoi Alt 22 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013
- a chinntiú go dtugtar sna ráitis airgeadais léiriú fíor agus cóir i gcomhréir le FRS102
- rialtacht na n-idirbheart a chinntiú
- measúnú a dhéanamh ar cé acu an bhfuil nó nach bhfuil úsáid an ghnóthais leantaigh chuntasaíochta cuí, agus
- an rialú inmheánach sin a chur i bhfeidhm a dheimhníonn an Rialálaí is gá lena chumasú ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíshonrú ábhartha, cé acu más calaois nó earráid is cúis leis.

Freagrachtaí an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi Alt 22 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 chun iniúchadh a dhéanamh ar ráitis airgeadais Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus chun tuairisciú a dhéanamh orthu le Tithe an Oireachtais.

Is é mo chuspóir agus mé ag tabhairt faoin iniúchadh dearbhú réasúnta a fháil faoi cé acu an bhfuil nó nach bhfuil na ráitis airgeadais, ina n-iomláine, saor ó mhíshonrú ábhartha, cé acu más calaois nó earráid is cúis leis. Is ionann dearbhú réasúnta agus ardleibhéal de dhearbhu, ach ní hionann é agus ráthaíocht go mbraithfidh iniúchadh faoina dtugtar i gcomhréir leis na Cillanna i gcónaí míshonrú ábhartha nuair is ann dó. Féadfaidh míshonruithe eascairt ó chalaos nó earráid agus meastar go bhfuil siad ábhartha más féidir súil réasúnta a bheith leis go n-imreoidh siad tionchar ar chinntí geilleagracha úsáideoirí a rinneadh ar bhunús na ráiteas airgeadais seo.

Mar chuid d'iniúchadh i gcomhréir leis na Cillanna, déanaim breithiúnas gairmiúil agus leanann amhras gairmiúil a bheith orm i gcaitheamh an iniúchta. Agus amhlaidh á dhéanamh agam,

- Sainaithním agus measúnaím na rioscaí i leith mhíshonrú ábhartha na ráiteas airgeadais, cé acu más calaois nó earráid is cúis leis, dearaim agus tugaim faoi nósanna imeachta iniúchta a fhreagraíonn ar na rioscaí siúd; agus faighim fianaise iniúchta ar leor agus ar cuí í le bunús a sholáthar do mo thuairim. Tá an riosca a chruthaítear nuair nach mbraítear míshonrú ábhartha a eascraíonn as calaois níos airde ná riosca a eascraíonn as earráid, mar gheall go bhféadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnaimh d'aon turas, míléiriú, nó gabháil i dtreis ar rialú inmheánach.
- Faighim tuiscint ar rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh d'fhonn nósanna imeachta iniúchta a dhearadh atá cuí faoi na cúinsí, ach nach bhfuil cuí ar mhaithe le tuairim a léiriú faoi éifeachtacht na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim meastóireacht ar oiriúnacht na mbeartas cuntasaíochta a úsáidtear agus réasúntacht na meastachán cuntasaíochta agus an nochtadh ghaolmhair.
- Bainim tatal as oiriúnacht na húsáide a bhaintear as bonn gnóthais leantaigh na cuntasaíochta agus, bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas, cé acu arb ann nó nach ann d'éiginnteacht ábhartha a bhaineann le himeachtaí nó coinníollacha a d'fhéadfadh cumas Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a chur faoi amhras suntasach chun leanúint mar ghnóthas leantach. Má bhainim an tatal as gurb ann d'éiginnteacht ábhartha, ceanglaítear orm aird a thabhairt i mo thuarascáil ar an nochtadh gaolmhar sna ráitis airgeadais nó, mura cuí an nochtadh sin, ceanglaítear orm mo thuairim a bhunathrú. Tá mo chonclúidí bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas a fhad le dáta mo thuarascála. D'fhéadfadh go mbeadh imeachtaí nó coinníollacha amach anseo mar chúis leis, áfach, go gcuirfidh Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta deireadh le leanúint mar ghnóthas leantach.

Aguisín le tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

- Déanaim meastóireacht ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar foriomlán na ráiteas airgeadais, an nochtadh san áireamh, agus cé acu an léirítear nó nach léirítear sna ráitis airgeadais na bun-idirbhearta agus imeachtaí ar bhealach a bhaineann cur i láthair cothrom amach.

Déanaim cumarsáid le Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, i measc ceisteanna eile, maidir le scóip agus uainiú pleanáilte an iniúchta agus torthaí suntasacha iniúchta, aon easnaimh i rialú inmheánach ina measc a shainnímid i rith m'iniúchta.

Faisnéis eile seachas na ráitis airgeadais

Ní chumhdaíonn mo thuairim faoi na ráitis airgeadais an fhaisnéis eile a chuirtear i láthair sna ráitis siúd agus ní léirim aon fhoirm de chonclúid dearbhaithe faoi.

I dtaobh m'iniúchta ar na ráitis airgeadais, ceanglaítear orm faoi na Cillanna chun an fhaisnéis eile a chuirtear i láthair a léamh agus, nuair atá amhlaidh á dhéanamh, breithniú a dhéanamh ar cé acu an bhfuil nó nach bhfuil an fhaisnéis eile neamh-chomhsheasmhach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó an t-eolas a fuair mé san iniúchadh, nó más dealraitheach, ar bhealach eile, go ndearnadh an fhaisnéis eile a mhíshonrú go hábhartha. Má bhainim an tátal as, bunaithe ar an obair a rinne mé, go ndearnadh an fhaisnéis eile seo a mhíshonrú go hábhartha, tá orm sin a thabhairt le fios.

Tuairiscíú ar cheisteanna eile

Tugaim faoi m'iniúchadh trí thagairt a dhéanamh do bhreithniúcháin speisialta a bhaineann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistiú agus lena n-oibriú. Tuairiscím má shainnímid ceisteanna ábhartha lena mbaineann an bealach a tugadh faoi ghnó poiblí.

Lorgaim fianaise a fháil faoi rialacht na n-idirbheart airgeadais i gcúrsa an iniúchta. Tuairiscím más shainnímid aon chás ábhartha nár caitheadh airgead poiblí chun a gcríoch beartaithe nó sa chás nach raibh na hidirbhearta i gcomhréir leis na húdaráis a bhí á rialú.

Tuairiscím, trí eisceacht, chomh maith, sna cásanna seo a leanas:

- Ní bhfuair mé, i mo thuairim, an fhaisnéis agus na mínithe go léir a theastaigh uaim chun m'iniúchadh a dhéanamh, nó
- I mo thuairim, níor leor na taifid chuntasaíochta lena ligean dom na ráitis airgeadais a léamh gan stró agus a iniúchadh i gceart, nó
- Níl na ráitis airgeadais, i mo thuairim, i gcomhréir leis na taifid chuntasaíochta.

An Ráiteas ar Rialú Inmheánach

Scóip na Freagrachta

Aithním an fhreagracht atá orm a chinntiú go ndéantar córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh airgeadais a chothabháil agus a fheidhmiú maidir le hOifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Tugtar san fhreagracht seo aird ar riachtanais an Chóid Chleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016).

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh in ainm riosca a bhainistiú i leith leibhéal infhulaingthe, seachas fáil réidh leis. Ní féidir leis an gcóras ach a dhearbhu go réasúnta, seachas go hiomlán, go gcosnaítear sócmhainní, go n-údaraítear idirbhearta agus go gcuirtear i dtáifead iad i gceart, agus go gcoisctear earráidí nó neamhrialtachtaí ábhartha nó go mbraithfí iad ar bhealach tráthúil.

Tá an córas rialaithe inmheánaigh, atá ar aon dul leis an treoir a d'eisigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i bhfeidhm in Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 agus a fhad le dáta faofa na ráiteas airgeadais.

Cumas chun Riosca a Láimhseáil

Bunaítear Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faoin Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 mar sealbhóir oifige aonair. Déantar an Oifig a bhunú gan Bhord faoi reacht.

Bhunaigh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta feidhm iniúchóireachta inmheánaí a bhfuil dóthain acmhainní aici agus a thugann faoi chlár oibre lena gcomhaontaítear liomsa.

D'fhorbair Oifig an Rialálaí beartas bainistíochta riosca ina leagtar amach a inghlacthacht riosca, na próisis bhainistíochta riosca atá i bhfeidhm agus ról agus freagrachtaí na foirne maidir le riosca. Eisíodh an beartas don fhoireann go léir a bhfuil súil acu oibriú laistigh de bheartais bhainistíochta riosca Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, chun an bhainistíocht a chur ar an eolas ar rioscaí agus laig rialaithe atá ag teacht chun cinn agus chun freagracht a ghlacadh as rioscaí agus rialuithe laistigh dá limistéar féin oibre.

Creat Riosca agus Rialaithe

Chuir Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta córas bainistíochta riosca i bhfeidhm ina sainithnítear agus ina dtuairiscítear príomhrioscaí agus na gníomhartha bainistíochta a bhfuiltear ag tabhairt fúthu chun dul i ngleic leo agus, a mhéid agus is féidir, na rioscaí siúd a mhaolú.

Tá clár rioscaí i bhfeidhm ina sainithnítear na príomhrioscaí atá roimh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus rinneadh iad seo a shainithint, a mheasúnú agus a ghrádú i dtaobh a thábhachtaí atá siad. Déanann an Rialálaí athbhreithniú agus nuashonrú tréimhsiúil ar an gclár i rith na bliana. Úsáidtear toradh na measúnuithe seo chun acmhainní a phleanáil agus a leithdháileadh lena chinntiú go mbainistítear rioscaí i leith leibhéal inghlactha.

Sonraítear sa chlár rioscaí na rialuithe agus gníomhartha a theastaíonn chun rioscaí agus freagrachtaí as oibriú rialuithe a shannar do chomhaltáí sonracha foirne a mhaolú. Deimhním go bhfuil timpeallacht rialaithe i bhfeidhm ina bhfuil na gnéithe a leanas:

- rinneadh nósanna imeachta do gach príomhphróiseas gnó a dhoiciméadú,
- sannadh freagrachtaí airgeadais ar leibhéal bainistíochta agus sannadh an fhreagracht chomhfhreagrach,
- tá córas cuí buiséadta ann ag a bhfuil buiséad bliantúil ar a ndéanann an bhainistíocht shinsearach athbhreithniú leanúnach,

An Ráiteas ar Rialú Inmheánach

- tá córais ann atá dírithe ar shlándáil na gcóras teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide a chinntiú, agus
- tá córais i bhfeidhm chun na sócmhainní a chosaint.

Monatóireacht agus Athbhreithniú Leanúnach

Bunaíodh nósanna imeachta foirmiúla chun monatóireacht a dhéanamh ar phróisis rialaithe agus cuirtear easnaimh rialaithe in iúl dóibh siúd atá freagrach as dul i mbun gníomh ceartaitheach agus don bhainistíocht ar bhealach tráthúil. Deimhním go bhfuil na córais mhonatóireachta leanúnaí seo a leanas i bhfeidhm:

- sainaitníodh príomhrioscaí agus rialuithe gaolmhara agus cuireadh próisis i bhfeidhm chun monatóireacht a dhéanamh ar oibriú na bpríomhrialuithe siúd agus aon easnaimh a thugtar le fios a shainaitnítear,
- bunaíodh socruithe tuairiscithe ar gach leibhéal sa chás gur sannadh freagracht as bainistíocht airgeadais, agus
- déanann an bhainistíocht shinsearach athbhreithnithe rialta ar thuarascálacha tréimhsiúla agus bliantúla feidhmíochta agus airgeadais a thugann feidhmíocht le fios i leith an bhuiséid/na dtuartha

Soláthar

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta le comhlíonadh na rialacha agus na dtreoirínte reatha soláthair a chinntiú agus gur chomhlíonadh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta na nósanna imeachta siúd i rith 2018.

Athbhreithniú ar Éifeachtacht

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Tá an mhonatóireacht agus an t-athbhreithniú ar éifeachtacht chóras rialaithe inmheánaigh airgeadais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta curtha ar an eolas ag an obair a dhéanann na hiniúcháirí inmheánacha agus seachtracha agus an bhainistíocht shinsearach laistigh d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta atá freagrach as forbairt agus cothabháil an chreata rialaithe inmheánaigh.

Deimhním gur tugadh faoi athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh maidir leis an mbliain 2018 agus gur tugadh chun críche é faoin 31 Márta 2019.

Saincheisteanna Rialaithe Inmheánaigh

Níor sainaitníodh aon laig i rialú inmheánach maidir leis an mbliain 2018 óna dteastaíonn nochtadh sna ráitis airgeadais.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/06/2019

An Ráiteas ar Rialachais agus an Ráiteas ar Fhreagrachtaí

Rialachas

Bunaíodh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta faoin Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 (“an tAcht”). Leagtar amach feidhmeanna an Rialálaí in Alt 9 den Acht. Beidh an Rialálaí, faoi réir an Achta, neamhspleách i bhfeidhmiú a feidhmeanna. Tá an Rialálaí freagrach as dea-rialachas a chinntiú agus tugann sé/sí faoin tasc seo trí chuspóirí agus spriocanna straitéiseacha a leagan amach agus cinntí straitéiseacha a dhéanamh faoi na príomh-shaincheisteanna gnó go léir. Tá an Rialálaí freagrach don Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

Tá an Rialálaí agus an fhoireann bhainistíochta sinsearaí freagrach as bainistíocht, rialú agus treorú rialta laethúil Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Caithfidh an fhoireann bhainistíochta sinsearaí an treoir straitéiseach fhairsing a thugann an Rialálaí a leanúint. Caithfidh an Rialálaí a chinntiú go mbíonn tuiscint shoiléir ag an bhfoirne bainistíochta sinsearaí ar na príomhghníomhaíochtaí agus na príomhchinntí a bhaineann leis an aonán, agus le haon rioscaí suntasacha is dóchúil a thiocfaidh aníos.

Freagrachtaí an Rialálaí

Leagtar amach obair freagrachtaí an Rialálaí san Acht. Ceanglaítear in Alt 22 den Acht ar an Rialálaí chun gach cuntas cuí agus rialta a choimeád ar airgead a fuair sé nó a chaith sé, i cibé foirm a fhaomhfaidh an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe go ndéanfaidh an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste iniúchadh orthu.

Agus na ráitis airgeadais seo á n-ullmhú, ceanglaítear ar Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta an méid seo al eanas a dhéanamh:

- beartais chuntasáíochta oiriúnacha a roghnú agus iad a chur i bhfeidhm go comhsheasmhach;
- breithiúnais agus meastacháin a dhéanamh atá réasúnta agus stuama;
- na ráitis airgeadais a réiteach ar bhonn gnóthas leantach, mura cuí a mheas go leanfaidh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta de bheith ag oibriú; agus
- a lua cibé acu ar cloíodh nó nár cloíodh le caighdeáin infheidhme chuntasáíochta, faoi réir aon imeachtaí ábhartha a nochtar agus a mhínítear sna ráitis airgeadais.

Tá an Rialálaí freagrach as leabhair chuntais chearta a choimeád ina nochtar, le cruinneas réasúnta ag tráth ar bith, seasamh airgeadais an Bhoird agus a chuirfidh ar a chumas cinnte a dhéanamh go gcomhlíonann na ráitis airgeadais Alt 22 den Acht. Tá an Rialálaí freagrach as na ráitis airgeadais siúd a chur faoi bhráid an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste lena n-iniúchadh agus leis na ráitis airgeadais seo agus tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste a chur faoi bhráid an Aire, anuas ar thuarascáil leis an Rialálaí maidir le tabhairt faoi fheidhmeanna eile.

Tá an Rialálaí freagrach as faisnéis chorparáideach agus airgeadais a choimeád ar láithreán gréasáin Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta.

Tá an Rialálaí freagrach as an bplean agus an buiséad bliantúil a fhaomhadh.

Tá an Rialálaí freagrach, chomh maith, as a shócmhainní a chosaint agus, dá bhrí sin, as dul i mbun bearta réasúnta chun cosc a chur ar chalaíoch agus ar neamhrialtachtaí eile nó iad a bhrath.

Measann an Rialálaí go dtugtar i ráitis airgeadais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta léiriú fíor agus cóir ar fheidhmíocht airgeadais agus ar staid airgeadais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta an 31 Nollaig 2018.

An Ráiteas ar Rialachais agus an Ráiteas ar Fhreagrachtaí

Bhunaigh an Rialálaí an dá Choiste seo a leanas:

- 1. Coiste Airgeadais:** ina bhfuil an Leas-Rialálaí/Ceann Iniúchóireachta agus Airgeadais, an Cuntasóir agus an Bainisteoir Gnóthaí Corparáideacha ar a bhfreastalaíonn sainchomhairleoir seachtrach agus a bhfuil ceart freastail ag an Rialálaí. Is é ról an Choiste Airgeadais chun ceistanna a chur in iúl don bhainistíocht shinsearach a bhaineann le hairgeadas, cuntasáíocht, tuairisceáin airgeadais tríú páirtí agus déileálacha na hOifige le hiniúcháirí inmheánacha agus seachtracha. Thionóil an Coiste Airgeadais sé chruinniú in 2018.
- 2. An Coiste Riosca:** Tá an fhoireann bhainistíochta sinsearáí (seisear comhaltaí) sa Choiste seo. Is é ról an Choiste Riosca chun tacú leis an Rialálaí maidir lena freagrachtaí as saincheistanna riosca agus rialaithe. Thionóil an Coiste Riosca dhá chruinniú in 2018. Bhí an tríú cruinniú den Choiste Riosca sceidealaithe do mhí na Nollag 2018 ach cuireadh ar athló go dtí Feabhra 2019 é chun ceapadh Bainisteoir Gnóthaí Corparáideacha nua a éascú. Thit an cruinniú seo amach an 5 Feabhra 2019.

Nochtadh a cheanglaítear sa Chód Cleachtas chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016)

Tá an Rialálaí freagrach as a chinntiú gur chomhlíon Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta riachtanais an Chóid Chleachtas chun Comhlachtaí Stáit a Rialú ("an Cód"), amhail a d'fhoilsigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i Lúnasa 2016. Ceanglaítear sa Chód an nochtadh seo a leanas a dhéanamh.

Sochair Fostaí Chomhiomlána

	2018	2017
	€	€
Sochair ghearrthéarmacha foirne	462,336	461,823
Sochair foirceanta	-	-
Ranníocaíochtaí pinsin fostóra	98,798	89,288
Ranníocaíocht fostóra le leas sóisialach	<u>46,239</u>	<u>46,503</u>
	<u>607,373</u>	<u>597,614</u>

Ba é an líon iomlán foirne a bhí fostaithe (coibhéis lánaimseartha) ag deireadh na bliana 6 (2017:6).

Sochair Ghearrthéarmacha Foirne

Baineann na sochair ghearrthéarmacha foirne go léir le bunphá.

	2018	2017
	€	€
Bunphá	<u>462,336</u>	<u>461,823</u>

An Ráiteas ar Rialachais agus an Ráiteas ar Fhreagrachtaí

Sochair Foirceanta

Níor tháinig aon sochair foirceanta chun solais sa bhliain.

Miondealú ar Shochair Ghearrthéarmacha Fostaí

Déantar sochair ghearrthéarmacha fostaithe a sháraíonn €60,000 a chatagóiriú sna bandaí seo a leanas:

Réimse na Sochar Iomlán Fostaithe (gan costais pinsin fostóra a áireamh)

Ó €	Go dtí €	Líon na bhFostaithe	
		2018	2017
60,000	-	69,999	-
70,000	-	79,999	2
80,000	-	89,999	1
90,000	-	99,999	1
100,000	-	109,999	1
110,000	-	119,999	-

An Príomhphearsanra Bainistíochta

Is éard atá sa príomhphearsanra bainistíochta in Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ná an Rialálaí agus cúigear bainisteoirí sinsearacha.

	2018 €	2017 €
Tuarastil	451,279	425,189
Ranniocaíochtaí pinsin fostóra	<u>96,157</u>	<u>86,440</u>
	<u>547,436</u>	<u>511,629</u>

Comhaltaí de scéim pinsin Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta iad an príomhphearsanra bainistíochta agus ní sháraíonn a dteidlíochtaí ina leith sin téarmaí scéim pinsin seirbhíse samhla na hearnála poiblí.

An Ráiteas ar Rialachais agus an Ráiteas ar Fhreagrachtaí

Tuarastal agus Sochair an Rialálaí

Seo a leanas pacáiste luach saothair an Rialálaí don tréimhse airgeadais:

	2018	2017
	€	€
Bunphá	106,017	69,690
Ranníocaíochtaí pinsin fostóra	<u>31,736</u>	<u>16,991</u>
	<u>137,753</u>	<u>86,681</u>

Comhalta é an Rialálaí de scéim pinsin Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, agus ní sháraíonn a teidlíochtaí ina leith sin téarmaí scéim pinsin samhla na hearnála poiblí.

Costais Sainchomhairleoireachta

Áirítear le táillí gairmiúla sna ráitis airgeadais costais sainchomhairleoireachta €105,132 (2017: €119,403), arb ionann iad agus costas na comhairle seachtraí a chuirtear ar an Rialálaí agus ní áirítear feidhmeanna 'gnó mar is gnách' a seachfhóinsíodh leo.

Costais Sainchomhairleoireachta	2018	2017
	€	€
Dlí eile	34,806	56,275
Comhairle cánach agus airgeadais	4,011	4,476
Sainchomhairleoireacht	-	2,747
TF agus Eile	<u>34,507</u>	<u>22,473</u>
	<u>73,324</u>	<u>85,971</u>

Baineann na suimeanna go léir a nochtar mar sheirbhísí dlí maidir le táillí dlí.

Taisteal agus Cothabháil

Taisteal agus Cothabháil	2018	2017
	€	€
Intíre	5	86
Idirnáisiúnta	<u>1,919</u>	<u>972</u>
	<u>1,924</u>	<u>1,058</u>

Íocadh €1,250 (2017: €430) den mhéid thuas maidir leis an Rialálaí. Níor íocadh aon chostais eile leis an Rialálaí.

An Ráiteas ar Rialachais agus an Ráiteas ar Fhreagrachtaí

Caiteachas ar Fháilteachas

Íocadh suim €420 (2017: €277) maidir le fáilteachas foirne.

Ráiteas Comhlíonta

Chomhlíon Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta riachtanais an Chóid Chleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú, amhail a d'fhoilsigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i Lúnasa 2016, seachas sna cásanna seo a leanas:

- Sealbhóir oifige aonair atá i struchtúr Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Baineadh comhlíonadh na gcodanna siúd den Chód a dhéileálann le Boird, struchtúir Bhoird agus Cathaoirligh tríd an gCód Cleachtais chun Rialachas Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a leasú chun sealbhóir oifige aonair a aithint.
- Comhlíonadh riachtanais an Chomhaontaithe Maoirseachta agus an Chomhaontaithe Soláthair Feidhmíochta trí chomhaontú leis an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe ar Chomhaontú um Dhearbhú Rialachais Chomparáidigh d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/06/2019

An Ráiteas ar Ioncam agus Caitheachas agus Cúlchistí coimeádta Ioncaim don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2018

	Nótaí	Bliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 €	Bliain dar críoch an 31 Nollaig 2017 €
Ioncam	3	1,501,304	1,495,500
Costais riaracháin	4	(1,141,319)	(960,614)
Barrachas oibriúcháin		359,985	534,886
Ús infhaighte		1,111	109
Barrachas don bhliain		361,096	534,995
Tuilleamh coimeádta ag tús na bliana		1,886,131	1,351,136
Tuilleamh coimeádta ag deireadh na bliana		2,247,227	1,886,131

Cuimsítear na gnóthachain agus cailteanais aitheanta go léir don bhliain reatha agus an bhliain roimhe sin sa ráiteas seo agus tagann siad chun solais ó oibríochtaí leanúnacha.

Tá Nótaí 1-12 mar chuid de na Ráitis Airgeadais seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/06/19

An Ráiteas ar an Staid Airgeadais

amhail an 31 Nollaig 2018

	Nótaí	2018 €	2017 €
SÓCMHAINNÍ NEAMH-REATHA			
Maoin, gléasra agus trealamh	6	<u>6,370</u>	<u>10,900</u>
SÓCMHAINNÍ REATHA			
Féichiúnaithe	7	117,759	110,331
Airgead tirim agus coibhéisí airgid thirim		<u>2,660,075</u>	<u>2,174,626</u>
		2,777,834	2,284,957
CREIDIÚNAITHE (suimeanna atá dlite laistigh de bhliain amháin)			
Creidiúnaithe agus fabhrúithe	8	<u>(536,977)</u>	<u>(409,726)</u>
GLANSÓCMHAINNÍ REATHA		<u>2,240,857</u>	<u>1,875,231</u>
GLANSÓCMHAINNÍ		<u>2,247,227</u>	<u>1,886,131</u>
ARNA LÉIRIÚ AG			
Tuilleamh carntha coimeádta	10	<u>2,247,227</u>	<u>1,886,131</u>

Tá Nótaí 1-12 mar chuid de na Ráitis Airgeadais seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/062019

An Ráiteas ar Shreafaí Airgid

don bhliain airgeadais dar críoch an 31 Nollaig 2018

	Nótaí	Bliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 €	Bliain dar críoch an 31 Nollaig 2017 €
Glansreafaí airgid ó ghníomhaíochtaí oibriúcháin			
Barrachas oibriúcháin don bhliain		359,985	534,886
Dímheas	6	5,493	11,770
(Méadú)/Laghdú ar fhéichiúnaithe		(7,428)	(4,128)
Méadú / (laghdú) ar chreidiúnaithe		<u>127,251</u>	<u>25,349</u>
Glan-insreabhadh airgid ó ghníomhaíochtaí		485,301	567,877
Sreafaí airgid ó ghníomhaíochtaí infheistíochta			
Íocaíochtaí chun maoin, gléasra agus trealamh a fháil	6	(963)	(4,613)
Sreafaí airgid ó ghníomhaíochtaí maoinithe			
Ús a fuarthas		1,111	109
Méadú ar airgead tirim agus coibhéisí airgid thirim		<u>485,449</u>	<u>563,373</u>
Airgead tirim agus coibhéisí airgid thirim ag tús na bliana airgeadais		<u>2,174,626</u>	<u>1,611,253</u>
Airgead tirim agus coibhéisí airgid thirim ag deireadh na bliana airgeadais		<u>2,660,075</u>	<u>2,174,626</u>

Tá Nótaí 1-12 mar chuid de na ráitis airgeadais seo.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/06/2019

Nótaí (mar chuid de na ráitis airgeadais) don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

1. Beartais Chuntasáíochta

Leagtar amach thíos na beartais shuntasacha chuntasáíochta lenar ghlac Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta. Cuireadh i bhfeidhm go comhsheasmhach iad i gcaitheamh na bliana agus an tréimhse roimhe sin.

(a) Ráiteas Comhlíonta

Ullmhaíodh na ráitis airgeadais i gcomhlíonadh an an Chaighdeáin um Thuairisciú Airgeadais 102, an chaighdeán um thuairisciú airgeadais atá infheidhme sa Ríocht Aontaithe agus i bPoblacht na hÉireann ("FRS 102") d'eisigh an Chomhairle um Thuairisciú Airgeadais.

(b) Bonn an Ullmhúcháin

Ullmhaítear na ráitis airgeadais ar an mbonn fabhruithe i gcomhréir le cleachtas cuntasaíochta a bhfuil glacadh ginearálta leis agus faoi choinbhinsiún an chostais stairiúil.

(c) Ioncam ó Thobhaigh

Is ionann ioncam ó thobhaigh agus an tsuim atá le fáil faoin gceadúnas ag an Rialálaí ó oibreoir an Chrannchuir Náisiúnta maidir leis an mbliain.

(d) Caiteachas a Aithint

Aithnítear caiteachas sna ráitis airgeadais ar bhonn fabhruithe faoi mar a thaibhítear é.

(e) Maoin, gléasra agus trealamh

Luaitear maoin, gléasra agus trealamh ar a gcostas líuide dímheas carntha. Ríomhtar dímheas, a ghearrtar ar an Ráiteas ar Ioncam agus Caiteachas, chun costas sócmhainní a dhíscríobh i gcaitheamh a saoil mheasta úsáide, faoin modh líne dírí, ar an ráta bliantúil 33 1/3% le haghaidh trealamh ríomhaire agus córas gutháin, agus 20% do gach sócmhainn eile ó dháta na fála.

(f) Airgeadraí Eachtracha

Cuirtear na ráitis airgeadais i láthair in Euro (€).

Déantar idirbhearta a ainmnítear in airgeadraí eachtracha a iompú ina euro i rith na bliana agus cuimsítear sa Ráiteas Ioncaim agus Caiteachais don bhliain.

Déantar sócmhainní airgeadaíochta a ainmnítear in airgeadraí eachtracha a iompú ina euro ar na rátaí malairte a bhíonn i gceist ag dáta an chláir chomhordaithe agus cuimsítear na gnóthachain agus na caillteanais iarmhartacha sa Ráiteas Ioncaim agus Caiteachais don bhliain.

Nótaí (mar chuid de na ráitis airgeadais) don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

1. Beartais Chuntasaíochta (ar leanúint)

(g) Sochair fostaí

Sochair ghearrthéarmacha

Aithnítear sochair ghearrthéarmacha, ar nós pá saoire, mar chostas sa bhliain, agus áirítear sochair a fhabhraítear ag deireadh na bliana le figiúirí na gCreidiúnaithe agus na bhfabhrúithe sa Ráiteas ar an Staid Airgeadais.

Sochair scoir

Foráiltear san Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 gur féidir leis an Rialálaí, le toiliú an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, coinníollacha seirbhíse na foirne a dheimhniú.

Tá socruithe pinsin á mbunú ag an Rialálaí faoi láthair maidir le gach fostaí i gcomhar leis an Roinn agus tá na hasbhaintí riachtanacha á ndéanamh aici ó thuarastail, atá á gcoimeád ag an Rialálaí chun iad a tharchur amach anseo chuig an Roinn, ach nach n-aithnítear mar ioncam. Tá soláthar á dhéanamh ar an Rialálaí do ranníocaíochtaí fostóra ar ráta 30% i dtaobh na Scéime Neamh-Aonair (ranníocaíocht neamhphearsanta phinsin), 25% don Scéim Neamh-Aonair (ranníocaíocht phearsanta phinsin) agus ar ráta trí huairé na ranníocaíochtaí fostaí do bhail den Scéim Aonair. Faoi réir na socruithe a thabhairt chun críche leis an Roinn, ní mheasann an Rialálaí gur dócha go mbeidh oibleagáid ar Oifig an Rialálaí acmhainní a aistriú ina gcuimsítear sochair eacnamaíocha (seachas gnáthranníocaíochtaí fostóra) le haghaidh sochair atá iniúchta le baill. Ní mheastar go mbeidh riosca achtúireach agus riosca infheistíochta roimh Oifig an Rialálaí.

Mar thoradh air sin agus de réir an bheartais cuntasaíochta maidir le pinsin, caithear leo mar phlean ranníocaíochta sainithe i gcomhréir le FRS 102. Féach Nóta 9 chun teacht ar bhreis sonraí.

(h) Breithiúnais agus meastacháin chuntasaíochta criticiúla

Is gá bainistíocht a dhéanamh ar ullmhú na ráiteas airgeadais chun breithiúnais, meastacháin agus toimhdí a dhéanamh a dhéanann difear do na suimeanna a tugadh le fios le haghaidh sócmhainní agus dliteanas ag dáta an ráitis ar an staid airgeadais agus na suimeanna a tugadh le fios le haghaidh ioncam agus costas i rith na bliana. Mar gheall ar chineál an mheastacháin, áfach, d'fhéadfadh torthaí iarbhir a bheith éagsúil ó na meastacháin siúd. D'imir na breithiúnais seo a leanas an tionchar ba shuntasáir ar shuimeanna a aithnítear sna ráitis airgeadais.

Dímheas agus Luachanna Iarmharacha

Rinne an Rialálaí athbhreithniú ar shaolréanna agus ar luachanna gaolmhara iarmharacha gach aicme shócmhainne seasta agus baineadh an tátal as go bhfuil na saolréanna sócmhainne agus na luachanna iarmharacha cuí.

2. Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta a Bhunú

Bunaíodh Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, atá lonnaithe ag Bloc D, Ionad Irish Life, Baile Átha Cliath 1, faoi Alt 7 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 agus tugtar Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta ar shealbhóir na hOifige.

Cuimsítear rsonraí maidir le hoibríochtaí an Rialálaí agus a phríomhghníomhaíochtaí i dTuarascáil an Rialálaí i Mír 1.

Nótaí (mar chuid de na ráitis airgeadais) don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

3. Ioncam

Déantar foráil in Alt 24 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 go n-íocann Oibreoir an Chrannchuir Náisiúnta tobhach bliantúil leis an Rialálaí. Is é méid an tobhaigh, faoi mar a shonraítear sa cheadúnas leis an oibreoir, €1,500,000 sa bhliain, faoi réir innéacsú leis an bPraghasinnéacs Tomhaltóirí. Don bhliain 2018, chuir an t-oibreoir an meán-Phraghasinnéacs Tomhaltóirí 0.4% i bhfeidhm do na 12 mhí dar críoch an 31 Nollaig 2017, faoi mar a d'fhoilsigh an Phríomh-Oifig Staidrimh an 16 Eanáir 2018.

	2018 €	2017 €
Ioncam ó thobhach, don bhliain	<u>1,501,304</u>	<u>1,495,500</u>

4. Costais Riaracháin

	2018 €	2017 €
Tuarastail agus costais foirne	607,373	597,614
Costais saothair sheachfhoinisithe	153,125	4,829
Táillí gairmiúla (Nóta 5)	105,132	119,403
Iníúcháireacht sheachtrach*	15,500	10,500
Iníúcháireacht inmheánach	13,742	18,590
Cíos, táillí seirbhíse agus cothabháil	122,303	123,801
Glanadh, téamh agus solas	6,807	5,858
Árachas	18,798	18,776
Taisteal agus cothabháil	1,924	1,058
Costais earcaíochta	40,798	-
Costais oiliúna agus ballraíocht	9,527	14,899
Soláthairtí agus trealamh oifige	8,960	5,969
Teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide	22,329	17,638
Foilseacháin	1,680	3,542
Dímheas	5,493	11,770
Costais riaracháin eile	<u>7,828</u>	<u>6,367</u>
	<u>1,141,319</u>	<u>960,614</u>

*Áirítear le hiniúcháireacht sheachtrach suim €5,000 (2017: €5,000) le haghaidh táillí iniúchta maidir leis an gCrannchur Náisiúnta.

Nótaí (mar chuid de na ráitis airgeadais) don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

5. Táillí Gairmiúla

	2018 €	2017 €
Dlí eile	34,806	56,275
Comhairle cánach agus airgeadais	4,011	4,476
Caidreamh poiblí/margaíocht	29,520	29,520
Pinsin agus acmhainní daonna	2,288	3,912
Sainchomhairleoireacht faoin gCrannchur	-	2,747
TF agus Eile	<u>34,507</u>	<u>22,473</u>
	<u>105,132</u>	<u>119,403</u>

6. Maoin, gléasra agus trealamh

	Trealamh Riomhaire €	Feistiú Oifige, Troscán agus Trealamh €	Córas Gutháin €	Iomlán €
Costas				
An 31 Nollaig 2017	30,756	5,893	4,182	40,831
Breisiúcháin i rith na bliana	-	963	-	963
Díúscairtí i rith na bliana	-	-	-	-
An 31 Nollaig 2018	<u>30,756</u>	<u>6,856</u>	<u>4,182</u>	<u>41,794</u>
Dímheas				
An 31 Nollaig 2017	23,663	2,667	3,601	29,931
Muirear don bhliain	3,605	1,307	581	5,493
Dímheas ar dhiúscairtí	-	-	-	-
An 31 Nollaig 2018	<u>27,268</u>	<u>3,974</u>	<u>4,182</u>	<u>35,424</u>
Glanluach Leabhar				
An 31 Nollaig 2018	<u>3,488</u>	<u>2,882</u>	-	<u>6,370</u>
An 31 Nollaig 2017	<u>7,093</u>	<u>3,226</u>	581	<u>10,900</u>

Nótaí (mar chuid de na ráitis airgeadais) don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

7. Féichiúnaithe

	2018 €	2017 €
Ioncam fabhráithe	95,174	90,130
Réamhíocaíochtaí	21,479	17,873
Cártaí Taistil	1,106	2,328
	<u>117,759</u>	<u>110,331</u>

8. Creidiúnaithe (suimeanna atá dlite laistigh de bhliain amháin)

	2018 €	2017 €
Creidiúnaithe agus fabhrúithe trádála	165,121	147,345
Soláthar pinsin (Nóta 9)	252,606	178,961
Creidiúnaithe ilghnéitheacha/ Cárta Viosa	400	277
ÍMAT/ÁSPC	15,634	13,548
Asbhaint a bhaineann le Pinsean	99,135	68,511
Asbhaint ag ceardchumann	-	161
Dliteanas CCGI	4,011	800
Dliteanas CBL	<u>70</u>	<u>123</u>
	<u>536,977</u>	<u>409,726</u>

9. Soláthar pinsin

Cuireadh dréacht-scéim pinsean sochair shainithe d'Oifig an Rialálaí, bunaithe ar an tSamhail Seirbhíse Poiblí, faoi bhráid na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe lena faomhadh an 24 Samhain 2015 agus tá sé ag feitheamh le faomhadh. Gearrtar na ranníocaíochtaí sa bhliain, ranníocaíochtaí fostóra 30% ina measc de phá inphinsin don Scéim Neamh-Aonair (ranníocaíocht neamhphearsanta phinsin), 25% de phá inphinsin don Scéim Neamh-Aonair (ranníocaíocht phearsanta phinsin) agus ar ráta trí huairde na ranníocaíochtaí fostaí do bhaill den Scéim Aonair, ar an Ráiteas Ioncaim agus Caiteachais. Coimeádtar na ranníocaíochtaí carntha don Scéim Neamh-Aonair do chuntas an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe. Aistrítear ranníocaíochtaí maidir leis an Scéim Aonair chuig an Státchiste, mí amháin i riaráistí.

Nótaí (mar chuid de na ráitis airgeadais)

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

Beidh teidlíochtaí sochair fostaithe mar fheidhm dá seirbhís le hOifig an Rialálaí agus a gcuid seirbhíse roimhe sin sa státseirbhís nó sa tseirbhís phoiblí, nuair is cuí. Ní chistítear Oifig an Rialálaí maidir leis na teidlíochtaí sochair sin. Ní dócha go mbeidh oibleagáid ar Oifig an Rialálaí acmhainní a aistriú ina gcuimsítear sochair eacnamaíocha (seachas gnáth-ranníocaíochtaí fostóra) le haghaidh sochair atá iníoctha le baill. Ní mheastar go dtiocfaidh riosca achtúireach agus riosca infheistíochta aníos d'Oifig an Rialálaí.

Mar thoradh ar na riachtanais in FRS 102 i dtaca le sochar sainithe, ní mheastar go mbainfidh pleananna agus ní mheastar go bhfuil aon nochtadh eile riachtanach.

Gearradh ranníocaíochtaí fostóra €98,798 (2017: €89,288) maidir le baill na Scéime Aonair agus na Scéime Neamh-Aonair ar an Ráiteas Ioncaim agus Caiteachais agus Cúlchistí Ioncaim Coimeádta sa bhliain.

10. Tuilleamh Carntha Coimeádta

	2018
	€
Ag tús na bliana	1,886,131
Barrachas don bhliain	<u>361,096</u>
Tuilleamh coimeádta ag deireadh na bliana	<u>2,247,227</u>

11. Ceangaltais Chaipitil

Níorbh ann d'aon cheangaltais do chaiteachas caipitiúil an 31 Nollaig 2018.

12. Faomhadh na Ráiteas Airgeadais

D'fhaomh Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta na ráitis airgeadais an 12 Meitheamh 2019.

3. Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Ráitis Airgeadais 2018

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Tuarascáil an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Tuairim faoi na ráitis airgeadais

Tá iniúchadh déanta agam ar ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta a d'ullmhaigh Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 faoi Alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Tá sna ráitis airgeadais an cuntas fáltas agus íocaíochtaí, an cuntas cúlchistí agus nótaí gaolmhara.

I mo thuairim, léirítear sna ráitis airgeadais an méid seo a leanas i gceart:

- na híocaíochtaí isteach agus amach ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain 2018, agus
- iarmhéid an Chiste an 31 Nollaig 2018.

Bunús na tuairime

Thug mé faoi m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais i gcomhréir leis na Caighdeáin Idirnáisiúnta um Iniúcháireacht (Clanna) faoi mar a d'fhógair an Eagraíocht Idirnáisiúnta Uasfhoras Iniúcháireachta. Déantar cur síos ar m'fhreagrachtaí faoi na caighdeáin siúd san aguisín leis an tuarascáil seo. Tá mé neamhspleách ón Rialálaí agus chomhlíon mé mo chuid freagrachtaí eite eile i gcomhréir leis na caighdeáin.

Creidim gur leor agus gur cuí an fhianaise iniúcháireachta a fuair mé chun bunús a sholáthar do mo thuairim.

An tuarascáil ar an Ráiteas ar rialú inmheánach agus ar cheisteanna eile

Sholáthair an Rialálaí ráiteas ar rialú inmheánach, anuas ar na ráitis airgeadais. Déantar cur síos san aguisín leis an tuarascáil seo ar m'fhreagrachtaí chun tuairiscíú a dhéanamh maidir leis an bhfaisnéis sa ráiteas, agus ar cheisteanna áirithe eile ar a dtuairiscím mar eisceacht.

Níl aon rud le tabhairt le fios agam ina leith sin.

Seamus McCarthy
An tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste

Dáta An 18 Meitheamh 2019

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Aguisín leis an tuarascáil

Freagrachtaí Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta (an Rialálaí)

Leagtar amach freagrachtaí an Rialálaí maidir leis na ráitis airgeadais sa ráiteas ar rialachas agus sa ráiteas ar fhreagrachtaí. Is iad seo:

- na ráitis airgeadais a ullmhú san fhoirm a fhorordaítear faoi Alt 44 den Acht um Crannchur Náisiúnta, 2013
- a chinntiú go léirítear sna ráitis airgeadais i gceart gnóthaí Chiste an Chrannchuir Náisiúnta ag deireadh na bliana ag deireadh na bliana idirbhearta sa bhliain
- rialtacht na n-idirbheart a chinntiú, agus
- an rialú inmheánach sin a chur i bhfeidhm a dheimhníonn an Rialálaí is gá lena chumasú ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíshonrú ábhartha, cé acu más calaois nó earráid is cúis leis.

Freagrachtaí an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi Alt 44 d'Acht 2013 chun iniúchadh a dhéanamh ar ráitis airgeadais Chiste an Chrannchuir Náisiúnta agus chun tuairisciú a dhéanamh orthu le Tithe an Oireachtais.

Is é mo chuspóir agus mé ag tabhairt faoin iniúchadh dearbhú réasúnta a fháil faoi cé acu an bhfuil nó nach bhfuil na ráitis airgeadais, ina n-iomláine, saor ó mhíshonrú ábhartha, cé acu más calaois nó earráid is cúis leis. Is ionann dearbhú réasúnta agus ardleibhéal de dhearbhu, ach ní hionann é agus ráthaíocht go mbraithfidh iniúchadh faoina dtugtar i gcomhréir leis na Cllanna i gcónaí míshonrú ábhartha nuair is ann dó. Féadfaidh míshonruithe eascairt ó chalois nó earráid agus meastar go bhfuil siad ábhartha más féidir súil réasúnta a bheith leis go n-imreoidh siad tionchar ar chinntí geilleagracha úsáideoirí a rinneadh ar bhunús na ráiteas airgeadais seo.

Mar chuid d'iniúchadh i gcomhréir leis na Cllanna, déanaim breithiúnas gairmiúil agus leanann amhras gairmiúil a bheith orm i gcaitheamh an iniúchta. Agus amhlaidh á dhéanamh agam,

- Sainiúim agus measúaim na rioscaí i leith mhíshonrú ábhartha na ráiteas airgeadais, cé acu más calaois nó earráid is cúis leis, dearaim agus tugaim faoi nósanna imeachta iniúchta a fhreagraíonn ar na rioscaí siúd, agus faighim fianaise iniúchta ar leor agus ar cuí í le bunús a sholáthar do mo thuairim. Tá an riosca a chruthaítear nuair nach mbraítear míshonrú ábhartha a eascraíonn as calaois níos airde ná riosca a eascraíonn as earráid, mar gheall go bhféadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnaimh d'aon turas, míléiriú, nó gabháil i dtreis ar rialú inmheánach.
- Faighim tuiscint ar rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh d'fhonn nósanna imeachta iniúchta a dhearadh atá cuí faoi na cúinsí, ach nach bhfuil cuí ar mhaithe le tuairim a léiriú faoi éifeachtacht na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim meastóireacht ar oiriúnacht na mbeartas cuntasaióchta a úsáidtear agus réasúntacht na meastachán cuntasaióchta agus an nochta ghaolmhair.

Déanaim cumarsáid leis an Rialálaí, i measc ceisteanna eile, maidir le scóip agus uainiú pleanáilte an iniúchta agus torthaí suntasacha iniúchta, aon easnaimh i rialú inmheánach ina measc a shainiúim i rith m'iniúchta.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Aguisín leis an tuarascáil

An Ráiteas ar Rialú Inmheánach

Ní chumhdaíonn mo thuairim faoi na ráitis airgeadais an ráiteas ar rialú inmheánach a chuirtear i láthair sna ráitis siúd agus ní léirim aon fhoirm de chonclúid dhearbhaite faoi.

I dtaobh m'iniúchta ar na ráitis airgeadais, ceanglaítear orm faoi na Clanna chun an ráiteas ar rialú inmheánach a chuirtear i láthair a léamh agus, nuair atá amhlaidh á dhéanamh, breithniú a dhéanamh ar cé acu an bhfuil nó nach bhfuil an fhaisnéis atá ann neamh-chomhsheasmhach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó an t-eolas a fuair mé san iniúchadh, nó más dealraitheach, ar bhealach eile, go ndearnadh an fhaisnéis eile a mhíshonrú go hábhartha. Má bhainim an tátal as, bunaithe ar an obair a rinne mé, go ndearnadh an fhaisnéis seo a mhíshonrú go hábhartha, tá orm sin a thabhairt le fios.

Tuairisciú ar cheisteanna eile

Tugaim faoi m'iniúchadh trí thagairt a dhéanamh do bhreithniúcháin speisialta a bhaineann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistiú agus lena n-oibriú. Tuairiscím má shainaim ceisteanna ábhartha lena mbaineann an bealach a tugadh faoi ghnó poiblí.

Lorgaim fianaise a fháil faoi rialtacht na n-idirbheart airgeadais i gcúrsa an iniúchta. Tuairiscím más shainaim aon chás ábhartha nár caitheadh airgead poiblí chun a gcríoch beartaithe nó sa chás nach raibh na hidirbhearta i gcomhréir leis na húdaráis a bhí á rialú.

Tuairiscím, trí eisceacht, chomh maith, sna cásanna seo a leanas:

- Ní bhfuair mé, i mo thuairim, an fhaisnéis agus na mínithe go léir a theastaigh uaim chun m'iniúchadh a dhéanamh, nó
- I mo thuairim, níor leor na taifid chuntasaíochta lena ligean dom na ráitis airgeadais a léamh gan stró agus a iniúchadh i gceart, nó
- Níl na ráitis airgeadais, i mo thuairim, i gcomhréir leis na taifid chuntasaíochta.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

An Ráiteas ar Rialú Inmheánach

Scóip na Freagrachta

Aithním an fhreagracht atá orm a chinntiú go ndéantar córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh airgeadais a chothabháil agus a fheidmiú maidir le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta. Tugtar san fhreagracht seo aird ar riachtanais an Chóid Chleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016), faoi mar a mbaineann sé le hOifig an Rialálaí agus le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta.

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh in ainm riosca a bhainistiú i leith leibhéal infhulaingthe, seachas fáil réidh leis. Ní féidir leis an gcóras ach a dhearbhu go réasúnta, seachas go hiomlán, go gcosnaítear sócmhainní, go n-údaráítear idirbhearta agus go gcuirtear i dtáifead iad i gceart, agus go gcoisctear earráidí nó neamhrialtachtaí ábhartha nó go mbraithfí iad ar bhealach tráthúil.

Tá an córas rialaithe inmheánaigh, atá ar aon dul leis an treoir a d'eisigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i bhfeidhm do Chiste an Chrannchuir Náisiúnta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 agus a fhad le dáta faofa na ráiteas airgeadais.

Cumas chun Riosca a Láimhseáil

Bunaíodh Ciste an Chrannchuir Náisiúnta faoi alt 8 den Acht um Chrannchuir Náisiúnta, 1986 agus bainistíonn agus rialaíonn an Rialálaí é.

Bhunaigh Oifig an Rialálaí feidhm iniúchóireachta inmheánaí a bhfuil dóthain acmhainní aici agus a thugann faoi chlár oibre lena gcomhaontaítear liomsa, maidir le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta.

D'fhorbair Oifig an Rialálaí beartas bainistíochta riosca ina leagtar amach a inghlacthacht riosca, na próisis bhainistíochta riosca atá i bhfeidhm agus ról agus freagrachtaí na foirne maidir le riosca. Eisíodh an beartas don fhoireann go léir a bhfuil súil acu oibriú laistigh de bheartais bhainistíochta riosca Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta, chun an bhainistíocht a chur ar an eolas ar rioscaí agus laigí rialaithe atá ag teacht chun cinn agus chun freagracht a ghlacadh as rioscaí agus rialuithe laistigh dá limistéar féin oibre.

Creat Riosca agus Rialaithe

Chuir Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta córas bainistíochta riosca i bhfeidhm maidir le Ciste an Chrannchuir Náisiúnta ina sainithnítear agus ina dtuairiscítear príomhrioscaí agus na gníomhartha bainistíochta a bhfuiltear ag tabhairt fúthu chun dul i ngleic leo agus, a mhéid agus is féidir, na rioscaí siúd a mhaolú.

Tá clár rioscaí i bhfeidhm ina sainithnítear na príomhrioscaí atá roimh Chiste an Chrannchuir Náisiúnta agus rinneadh iad seo a shainithint, a mheasúnú agus a ghrádú i dtaobh a thábhachtaí atá siad. Déantar athbhreithniú tréimhsiúil i rith na bliana ar an gclár. Úsáidtear toradh na measúnuithe seo chun acmhainní a phleanáil agus a leithdháileadh lena chinntiú go mbainistítear rioscaí i leith leibhéal inghlactha.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

An Ráiteas ar Rialú Inmheánach

Sonraítear sa chláir rioscaí na rialuithe agus gníomhartha a theastaíonn chun rioscaí agus freagrachtaí as oibriú rialuithe a shanntar do chomhaltaí sonracha foirne a mhaolú. Deimhním go bhfuil timpeallacht rialaithe i bhfeidhm ina bhfuil na gnéithe a leanas:

- rinneadh nósanna imeachta do gach príomhphróiseas gnó a dhoiciméadú,
- sannadh freagrachtaí airgeadais ar leibhéal bainistíochta agus sannadh an fhreagracht chomhfhreagrach,
- tá córais ann atá dírithe ar shlándáil na gcóras teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide a chinntiú, agus
- tá córais i bhfeidhm chun na sócmhainní a chosaint.

Monatóireacht agus Athbhreithniú Leanúnach

Bunaíodh nósanna imeachta foirmiúla chun monatóireacht a dhéanamh ar phróisis rialaithe agus cuirtear easnaimh rialaithe in iúl dóibh siúd atá freagrach as dul i mbun gníomh ceartaitheach ar bhealach tráthúil. Deimhním go bhfuil na córais mhonatóireachta leanúnaí seo a leanas i bhfeidhm:

- struchtúr eagraíochta ina bhfuil nósanna imeachta soiléire oibriúcháin agus tuairiscithe;
- teorainneacha údaraithe, leithdheighilt dualgas agus údaráis tharmligthe chun idirbhearta Chiste an Chrannchuir Náisiúnta a fhaomhadh agus a phróiseáil;
- córas chun taifeadadh agus réiteach na n-idirbheart go léir a éascú agus chun rian iniúchta iomlán a sholáthar ar idirbhearta a próiseáladh;
- próisis chun rioscaí gnó a shainiú agus a mheasúnú tríd an méid seo a leanas a dhéanamh: -
  - cineál, méid agus impleachtaí airgeadais an riosca a shainiú atá roimh Chiste an Chrannchuir Náisiúnta, an mhéid agus na catagóirí ina measc a mheasaim atá inghlactha
  - measúnú a dhéanamh ar an dóchúlacht go dtitfidh na rioscaí a shainiú amach;
  - measúnú a dhéanamh ar chumas na hOifige chun na rioscaí a thiteann amach a bhainistiú agus a mhaolú;
- monatóireacht agus réiteach seachtainiúil a dhéanamh ar shuimeanna a phróiseáiltear i gCiste an Chrannchuir Náisiúnta;
- sraith beartas agus nósanna imeachta a bhaineann le rialuithe oibríochtúla agus airgeadais;
- áirítear obair Iniúcháireachta Inmheánaí agus athbhreithnithe bainistíochta leis na nósanna imeachta chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht na gcóras rialaithe inmheánaigh.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

An Ráiteas ar Rialú Inmheánach

Athbhreithniú ar Éifeachtacht

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Tá an mhonatóireacht agus an t-athbhreithniú ar éifeachtacht chóras rialaithe inmheánaigh airgeadais Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta curtha ar an eolas ag an obair a dhéanann na hiniúcháirí inmheánacha agus seachtracha agus an bhainistíocht shinsearach laistigh d'Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta atá freagrach as forbairt agus cothabháil an chreata rialaithe inmheánaigh.

Deimhním gur tugadh faoi athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh maidir leis an mbliain 2018 agus gur tugadh chun críche é faoin 31 Márta 2019.

Saincheisteanna Rialaithe Inmheánaigh

Níor sainithníodh aon laigí i rialú inmheánach maidir leis an mbliain 2018 óna dteastaíonn nochtadh sna ráitis airgeadais.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/062019

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

An Ráiteas Rialachais agus An Ráiteas ar Fhreagrachtaí

Rialachas

Bunaíodh Ciste an Chrannchuir Náisiúnta faoi alt 8 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 1986 agus leanann sé le halt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 a chomhlíonadh. Is éard atá sa Chiste cuntas bainc aonair atá á choimeád ag Banc Ceannais na hÉireann. Níl aon fhostaithe ná stiúthóirí ag an gCiste.

Freagrachtaí an Rialálaí

Leagtar amach freagrachtaí Rialálaí maidir leis an gCiste san Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Faoi Alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, bainistíonn agus rialaíonn an Rialálaí an Ciste. Anuas air sin, tá ar an Rialálaí cuntais an Chiste a chur faoi bhráid an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste gach bliain lena n-iniúchadh agus cóip de shliocht de na cuntais a rinneadh a iniúchadh, chomh maith le cóip de thuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste ar na cuntais sin, a chur faoi bhráid gach Tí den Oireachtas.

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta 12/06/2019

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Cuntas Fáltas agus Íocaíochtaí

don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2018

	Nótaí	2018		2017	
		€'000	€'000	€'000	€'000
Faighte ón oibreoir	4		493,795		497,777
lúide:					
Íochta leis an oibreoir i dtaca le:	5				
Duaiseanna		196,871		195,413	
Teidlíocht an oibreora		<u>73,051</u>	<u>269,922</u>	<u>74,122</u>	<u>269,535</u>
			223,873		228,242
lúide:					
Íochta leis an Rialálaí maidir le Tobhach an Rialálaí	9		<u>1,497</u>		<u>1,491</u>
			222,376		226,751
Ús Infheistíochta Faighte/(Íochta)	6		<u>(325)</u>		<u>(112)</u>
			222,051		226,639
Aistrithe chuig an Lár-Chiste	7		<u>(224,647)</u>		<u>(226,751)</u>
Méadú/(Laghdú) ar Infheistíocht a aistríodh chuig/(ó) Cúlchiste			<u>(2,596)</u>		<u>(112)</u>

CUNTAS AN CHÚLCHISTE

		2018	2017
		€'000	€'000
Iarmhéid ar éarlais an 1 Eanáir		34,012	34,124
Méadú/(Laghdú) ar Infheistíocht		<u>(2,596)</u>	<u>(112)</u>
Iarmhéid ar éarlais an 31 Nollaig	6	31,416	34,012
lúide:			
Iarmhéid coimeádta maidir le duaiseanna stairiúla éagtha	8	(16,092)	(16,092)
Dlíteanas do Thobhach an Rialálaí	9	<u>(95)</u>	<u>(90)</u>
Iarmhéid atá ar fáil lena dháileadh tríd an Lár-Chiste	7	<u>15,229</u>	<u>17,830</u>

Tá Nótaí 1-11 mar chuid de na Cuntais seo

Carol Boate
Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta

Dáta An 12 Meitheamh 2019

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais

1. An Crannchur Náisiúnta

Leanann an Crannchur Náisiúnta, a bunaíodh i 1986, i gcomhréir leis an Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013 (“an tAcht”). Thosaigh Premier Lotteries Ireland Limited (“PLI”), cuideachta chláráithe Éireannach, an 30 Samhain 2014 mar oibreoir faoi cheadúnas (“an Cheadúnas”) ar feadh 20 bliain, a dheonaigh an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe an 27 Feabhra 2014.

2. Ciste an Chrannchuir Náisiúnta

Leanann Ciste an Chrannchuir Náisiúnta (“an Ciste”), a bunaíodh faoin Acht um Chrannchur Náisiúnta, 1986 a bheith ann de bhua Alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013. Faoi Alt 7 den Acht, cheap an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta agus i gcomhréir le hAlt 44 den Acht, bainistíonn agus rialaíonn an Rialálaí an Ciste.

Faigheann an Ciste fáiltais ón gCrannchur Náisiúnta ón oibreoir agus íocann sé suimeanna maidir le duaiseanna, tobhach bliantúil an Rialálaí theidlíochtaí na n-oibreoirí faoin gCheadúnas. Aistríonn an Rialálaí cistí, ag eatraimh a dheimhníonn an tAire, chuig an Státchiste (i ndiaidh go ndearnadh soláthar cuí do dhliteanais theagmhasacha ionchasacha) lena gcur i bhfeidhm do na cuspóirí a leagtar amach san Acht. Ríomhtar na suimeanna atá le híoc le Cúiseanna Maithe faoi mar a leagtar amach san Acht agus sa Cheadúnas amhail bheith 65% den ollioncam cluichíochta.

I gcomhréir le clásal 6.2 den Cheadúnas, oibríonn an Rialálaí cuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta i mBanc Ceannais na hÉireann.

3. Cuntais an Chiste

Sonraítear sna cuntais a íoctar isteach sa Chiste agus a íocann an Ciste isteach i rith na bliana faoi athbhreithniú anuas ar anailís ar an iarmhéid a choimeádtar i rith na bliana. Faoi Alt 44 den Acht um Chrannchur Náisiúnta, 2013, tá ar an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste iniúchadh a dhéanamh ar chuntais an Chiste, agus tá cóip de shliocht de na cuntais a rinneadh a iniúchadh, chomh maith le cóip de thuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste ar na cuntais sin, le cur faoi bhráid gach Tí den Oireachtas ag an Rialálaí.

4. Suimeanna a fuarthas ón oibreoir

Faoi mar a cheanglaítear san Acht, is éard atá i gceist le suimeanna a fuarthas ón oibreoir fáiltais ó dhíolacháin ticéad lúide luach saothair miondíoltóirí agus duaiseanna beaga.

B'ionann suimeanna a fuarthas ón oibreoir agus €494 milliún in 2018 (2017: €498 milliún).

5. Suimeanna a íocadh leis an oibreoir

Ba iad na suimeanna a íocadh leis an oibreoir €270 milliún in 2018 (2017: €269 milliún), arbh ionann sin agus €197 milliún maidir le híocaíochtaí duaiseanna (2017: €195 milliún) agus €73 milliún maidir le teidlíocht an oibreora (2017: €74 milliún).

Ríomhtar íocaíochtaí leis oibreoir maidir le teidlíocht an oibreora bunaithe ar théarmaí an Cheadúnais.

Ciste an Chrannchuir Náisiúnta Nótaí leis na Ráitis Airgeadais

6. Infheistíochtaí an Chiste

Coimeádtar gach airgead den Chiste i gcuntas taisce atá á choimeád ag Banc Ceannais na hÉireann. Gearradh ús diúltach ar an gcuntas seo ó Mheitheamh 2014. Tagann seo chun solais ó chinneadh a rinne an BCE (CE/2014/23) a bhaineann le luach saothair éarlaisí agus cúlchistí iomarcacha a bheith á sealbhú, a dhéanann dífead do luach saothair éarlaisí rialtais ag Banc Ceannais Náisiúnta. Ríomhtar ús ar bhonn laethúil, agus íoctar faoi dhó sa bhliain é. Aithnítear ús nuair a íoctar é nó nuair a fhaightear é. B'ionann an t-ús measta maidir le 2018 nár íoc an Ciste ag deireadh na bliana agus €51,531.

7. Aistrithe chuig an Lár-Chiste

I ndiaidh soláthar do dhliteanais reatha an Chiste agus aon dliteanais ionchasacha nó theagmhasacha, socraíonn an Rialálaí go n-aistrítear cistí i rith na bliana, ag eatraimh a dheimhníonn an tAire, ó Chiste an Chrannchuir Náisiúnta go dtí an Lár-Chiste. Caitheann an tOireachtas vóta ar airgead an Lár-Chiste a leithdháileadh tríd an bpróiseas bliantúil Meastachán agus eisítear airgead i rith na bliana agus déantar iad a chur i gcuntas trí na Cuntais Leithreasa.

8. An t-iarmhéid a coimeádadh maidir le duaiseanna stairiúla éagtha

An 31 Nollaig 2018, leantar le suim €16.092 milliún a aithint mar shrian ar chistí atá ar fáil lena ndáileadh. Tá an tsuim seo maidir le duaiseanna éagtha a thagann chun solais faoin gceadúnas roimhe seo le Cuideachta Chrannchuir Náisiúnta An Post. Mar gheall go mbaineann seo le duaiseanna éagtha ag an dáta aistrithe, níl aon mhéadú ar an méid seo.

Cuireann an cinntiúchán atá ar feitheamh atá le déanamh ar an dliteanas don tsuim seo srian ar an bhfáil a bhíonn ar na cistí seo lena ndáileadh. Tá an cinntiúchán faoi réir comhairliúchán leanúnach ag an Rialálaí leis an Roinn of Poiblí Caiteachas agus Athchóiriú agus le PLI.

Úsáideann PLI duaiseanna éagtha nár éilíodh faoin gceadúnas ar mhaithe le gníomhaíochtaí promóisin an Chrannchuir Náisiúnta chun an Chrannchuir Náisiúnta a oibriú i gcomhréir le clásal 6.9 den Cheadúnas.

9. Dliteanas do Thobhach an Rialálaí

I gcomhréir leis an Acht um Chrannchuir Náisiúnta, 2013, déantar soláthar sa Cheadúnas go n-íocann PLI tobhach bliantúil leis an Rialálaí chun íoc as costais a thaibhíonn an Rialálaí i gceart. Asbhaintear na suimeanna siúd ó íocaíochtaí a dhéantar le PLI agus coimeádtar sa Chiste iad lena n-íoc leis an Rialálaí. Ba é an tsuim a bhí le híoc leis an Rialálaí an 31 Nollaig 2018 €94,604.

10. Táille iniúchta

Íocann Oifig Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta an táille iniúchta. Is é an táille iniúchta don bhliain 2018 €5,000.

11. Faomhadh Chuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta

D'fhaomh an Rialálaí Cuntas Chiste an Chrannchuir Náisiúnta maidir leis an mbliain dar críoch an 31 Nollaig 2018 an 12 Meitheamh 2019.

Rialálaí an Chrannchuir Náisiúnta
Regulator of the National Lottery

Bloc D

Ionad Irish Life

Baile Átha Cliath

D01 W2H4

Fón: **+353 (1)8727932**

r-phoist: **info@rnl.ie**

gréasáin: **www.rnl.ie**